

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 1Cdo/168/2021
Identifikačné číslo spisu: 7116216883
Dátum vydania rozhodnutia: 27.04.2022
Meno a priezvisko: JUDr. Erika Šobichová
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2022:7116216883.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Eriky Šobichovej a členov senátu JUDr. Martina Vladíka a Mgr. Petra Melichera, v spore žalobcu: R. X., nar. XX.XX.XXXX, trvale bytom Q. XXX, právne zastúpeného: JUDr. Juraj Kus, advokát, so sídlom Námestie osloboditeľov 10, Michalovce, proti žalovanej: Slovenská republika, v mene ktorej koná Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky, so sídlom Račianska 71, Bratislava, v konaní o náhradu škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím a nesprávnym úradným postupom orgánu verejnej moci, vedenom na Okresnom súde Košice I pod sp. zn. 13 C 191/2016, o dovolaní žalovanej proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach č. k. 2 Co 10/2020-442 zo dňa 15. apríla 2021, takto

rozhodol:

Dovolanie z a m i e t a.

Žalobca má nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Košice I (ďalej aj „súd prvej inštancie“) rozsudkom č. k. 13 C 191/2016-368 zo dňa 8. novembra 2019 zastavil konanie o nároku žalobcu na náhradu nemajetkovej ujmy titulom priedahov v trestnom konaní a náhradu nemajetkovej ujmy titulom nesprávneho úradného postupu, že odposluchy nie sú súčasťou trestného spisu a nie sú zdôvodnené, uložil žalovanej povinnosť zaplatiť žalobcovi 10.000 € s úrokom z omeškania 5,05 % z dlžnej sumy ročne od 12.3.2016 do zaplatenia, v prevyšujúcej časti žalobu zamietol a žiadnej zo strán náhradu trov konania nepriznal.

2. Rozhodol tak o žalobe, ktorou žalobca žiadal náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch vo výške 100.000 € s 8,05 % ročným úrokom z omeškania od 11.3.2016 až do zaplatenia za nezákonné rozhodnutie a nesprávny úradný postup v súvislosti s uznesením o vznesení obvinenia zo dňa 19.3.2004 ČVS:KUJP-57/OVVK-2003, ktorým bol žalobca obvinený z trestného činu nedovoleného prekročenia štátnej hranice podľa § 171 ods. 1, 2 Trestného zákona, keď ním podaná sťažnosť proti uzneseniu bola zamietnutá a prokurátor podal obžalobu. Trestné konanie vedené Okresným súdom Michalovce sp. zn. 15 T 53/2009 bolo ukončené oslobodzujúcim rozsudkom zo dňa 26.2.2014 č. k. 15 T 53/2009-1981, ktorý nadobudol právoplatnosť 4.3.2015 po rozhodnutí odvolacieho Krajského súdu v Košiciach zo dňa

4.3.2015 č. k. 4 To 65/2014-2026, ktorým tento zamietol odvolanie okresného prokurátora. V rozhodnutiach súdov vydaných v trestnom konaní bolo konštatované, že prepisy záznamov telekomunikačnej prevádzky, ktoré mali dokumentovať telefonické hovory žalobcu sú nezákonnými dôkazmi, lebo príkaz na odpočúvanie nebol riadne odôvodnený, bol vydaný na iné osoby, nie obžalovaného, z dôvodov nezákonnosti získania týchto dôkazov súdy na odposluchy neprihliadali, a inými dôkazmi nebolo preukázané spáchanie trestného činu. Uznesenie o vznesení obvinenia má povahu nezákonného rozhodnutia, keď trestné stíhanie trvalo 11 rokov od 19.3.2004 do 4.3.2015 a došlo k nesprávnemu úradnému postupu, pretože v trestnom spise sa nenachádzali rozhodnutia príslušného súdu o udelení súhlasu na odpočúvanie, ani rozhodnutia, ktoré by boli v súlade so zákonom odôvodnené a týkali sa zaznamenávania telekomunikačnej prevádzky žalobcu. Žalobca uvádzal, že trestné stíhanie trvajúce 11 rokov mu spôsobilo neopísateľnú psychickú traumu a trvalé následky na zdraví, ocitol sa v izolácii vo všetkých oblastiach života, keď pochádza z malej obce s počtom obyvateľov 338, nezákonnými odposluchmi orgán verejnej moci zasiahol do jeho osobnostných práv a porušil právo na súkromie, rodinný život, utrpel morálnu ujmu vychádzajúcu z pocitov krivdy, bezmocnosti a poníženia, keď bolo ponižujúce vysvetľovať rodine a známym, že ich telefonické rozhovory boli odpočúvané.

3. Podaním zo dňa 16.2.2018 žalobca upravil žalobu tak, že žiadal titulom nezákonného uznesenia o vznesení obvinenia náhradu nemajetkovej ujmy vo výške 30.000 €, titulom nezákonných odposluchov vo výške 30.000 €, titulom prietáhov v konaní vo výške 30.000 € a titulom nesprávneho úradného postupu spočívajúceho v tom, že nezákonné odposluchy nie sú súčasťou trestného spisu a nie sú odôvodnené, uplatňoval 10.000 €.

4. Vo veci rozhodol Okresný súd Košice I prvýkrát rozsudkom zo dňa 23.3.2018, č. k. 13 C 191/2016-224 vychádzajúc z názoru, že ním aplikovaný zákon č. 58/1969 Zb. neposkytuje možnosti odškodnenia náhrady nemajetkovej ujmy za trestné stíhanie, a aj v prípade, ak by nejaký nárok na náhradu škody existoval, tento by bol premlčaný, keďže nezákonné rozhodnutie z titulu, ktorého si žalobca uplatňuje nárok v konaní bolo vydané v roku 2004, objektívna premlčacia 10-ročná doba podľa § 22 citovaného zákona začala žalobcovi plynúť dňom doručenia uznesenia o vznesení obvinenia 24.3.2004 a uplynula 24.3.2014, pričom žaloba bola podaná na súd až dňa 2.8.2016, preto v tejto časti žalobu zamietol. Nárok žalobcu na náhradu nemajetkovej ujmy titulom prietáhov v konaní okresný súd zamietol s odôvodnením, že nebolo preukázané podanie sťažnosti, resp. existencia rozhodnutia o porušení práva žalobcu na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov. Súd prvej inštancie ďalej osobitne posudzoval nárok žalobcu na náhradu nemajetkovej ujmy v sume 30.000 € z titulu nesprávneho úradného postupu spočívajúceho v nezákonných odposluchoch a v sume 10.000 € z titulu nesprávneho úradného postupu spočívajúceho v tom, že „odposluchy nie sú súčasťou trestného spisu a nie sú zdôvodnené“ podľa ustanovení zák. č. 514/03 Z.z.. Za primerané odškodnenie nemajetkovej ujmy spôsobenej žalobcovi takto vymedzeným nesprávnym úradným postupom považoval sumu 11.000 €, na zaplatenie ktorej zaviazal žalovanú. Tento rozsudok bol zrušený uznesením Krajského súdu v Košiciach sp. zn. 2 Co 137/2018 dňa 15.3.2019 pre vady zmätočnosti, nesprávne právne posúdenie veci, keď o nároku na náhradu nemajetkovej ujmy titulom prietáhov v konaní bolo rozhodnuté bez predchádzajúceho pripustenia zmeny žaloby, nárok na odškodnenie za nezákonné odpočúvanie žalobcu trvajúce od 5.3.2004 do 20.5.2004 bol nesprávne posudzovaný podľa ustanovení zákona č. 514/2003 Z.z. účinného až od 1.7.2004 a priznaná náhrada nemajetkovej ujmy nebola riadne zdôvodnená, súd sa nesprávne vysporiadal s obranou žalovanej o premlčaní nároku žalobcu na náhradu nemajetkovej ujmy z titulu nezákonného rozhodnutia o vznesení obvinenia, ktorý mal posudzovať podľa § 101 OZ o trojročnej premlčacej lehote plynúcej od právoplatnosti rozhodnutia o oslobodení žalobcu spod obžaloby, čo znamenalo, že nárok žalobca v tomto rozsahu uplatnil včas.

5. Súd prvej inštancie opätovne rozhodol vo veci preskúmaným rozsudkom zo dňa 8.11.2019 č. k. 13 C 191/2016-368 zohľadniac podanie žalobcu doručené súdu 2.5.2019, ktorým žalobca rozšíril svoju žalobu na náhradu nemajetkovej ujmy za nezákonné uznesenie o vznesení obvinenia o 40.000 €, zotrval na odškodnení nemajetkovej ujmy titulom nezákonnosti odposluchov 30.000 € a vzal späť žalobu v časti nesprávneho úradného postupu - prietáhov v konaní, a že odposluchy nie sú súčasťou trestného spisu a nie sú zdôvodnené. Zmenu žaloby súd pripustil na pojednávaní 13.9.2019 za prítomnosti oboch

sporových strán, a o zastavení konania v časti nároku rozhodol súd prvej inštancie v súlade s § 145 ods. 2 Civilného sporového poriadku (CSP) preskúmaným rozsudkom vo veci samej.

6. V odôvodnení rozhodnutia prvoinštančný súd obsahlo citoval vyjadrenia sporových strán, podstatný obsah výpovede žalobcu a v konaní vypočutých svedkov, príbuzných a priateľov žalobcu, R. X., J. X., R. Y., R. B., Y. S., R. X. D. R. T.. Poukázal na zistenia vyplývajúce z obžaloby Okresnej prokuratúry v Michalovciach č. Pv/1364/03-490 zo 17.3.2009, rozsudku Okresného súdu Michalovce zo dňa 26.2.2014 č. k. 15 T 53/2009-1981 a uznesenia Krajského súdu v Košiciach č. k. 4 To 65/2014-2026 zo dňa 4.3.2015, keď oslobodenie žalobcu bolo založené na nezákonnosti príkazov na odpočúvanie KS-V-69/2004 z 8.3.2004 a ich nespôsobilosti byť zákonnými dôkaznými prostriedkami v trestnom konaní proti žalobcovi. Nárok žalobcu vyplývajúci zo zodpovednosti štátu za škodu spôsobenú nezákonným rozhodnutím vydaným pred nadobudnutím účinnosti zákona č. 514/03 Z.z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci a o zmene niektorých zákonov účinného od 1.7.2004 (ďalej zákon č. 514/03 Z.z.), posudzoval podľa zákona č. 58/69 Zb. o zodpovednosti za škodu spôsobenú rozhodnutím orgánu štátu alebo jeho nesprávnym úradným postupom (zákon č. 58/69 Zb.), skúmajúc existenciu predpokladov, ktorými okrem nezákonnosti rozhodnutia bola tiež existencia škody, resp. nemajetkovej ujmy a príčinná súvislosť medzi tvrdeným nezákonným rozhodnutím a vzniknutou škodou. K obrane žalovanej, že zákon č. 58/69 Zb. neupravuje možnosť odškodnenia náhrady nemajetkovej ujmy za trestné stíhanie, že trestné stíhanie si zaviniť žalobca vlastným konaním, ktoré odôvodňovalo začatie trestného stíhania, a teda bolo vedené v súlade so zákonom, že nezákonnosť odpočúvania nemá byť predmetom odškodnenia, ak už bola zohľadnená v rozhodnutí o oslobodení, a že aj keby nárok na náhradu nemajetkovej ujmy existoval, je premlčaný podľa § 22 zákona č. 58/69 Zb., súd prvej inštancie odkázal na ustálenú súdnu judikatúru v zmysle ktorej ten, proti komu bolo trestné stíhanie zastavené alebo ten, kto bol spod obžaloby oslobodený, má pri splnení ďalších predpokladov zodpovednosti za škodu zásadné právo na náhradu škody spôsobenej uznesením o vznesení obvinenia bez ohľadu na to, či vedenie trestného stíhania na základe nezákonného uznesenia o jeho začatí, bolo vydané za účinnosti zákona č. 58/69 Zb. alebo zákona č. 514/2003 Z.z. V súlade s právnym názorom odvolacieho súdu v zrušujúcom uznesení a založenom na rozhodnutí najvyšších súdnych autorít (Ústavný súd SR III. ÚS 44/2017, Najvyšší súd SR sp. zn. 2 Cdo 278/2007, 5 Cdo 265/2009, 2 Cdo 194/2011-R/58/2014, 1 Cdo 100/2009, 3 Cdo 191/2017), nárok na náhradu nemajetkovej ujmy za nezákonné rozhodnutie a premlčanie tohto nároku posudzoval v súlade s § 20 zákona č. 58/69 Zb. podľa ustanovení § 100, § 101 Obč. zákonníka (OZ), v zmysle ktorého všeobecná 3-ročná premlčacia lehota na uplatnenie práva na náhradu nemajetkovej ujmy začala žalobcovi plynúť deň po právoplatnosti rozhodnutia o oslobodení spod obžaloby, teda od 5.3.2015 a nakoľko žalobca uplatnil nárok na súde 2.8.2016, námietku premlčania považoval za neodôvodnenú. Pri stanovení rozsahu náhrady nemajetkovej ujmy zohľadnil kritéria jej odškodňovania analogicky vyplývajúce z § 13 OZ reflektujúc aj aktuálne platnú úpravu odškodňovania nárokov za nezákonné rozhodnutie podľa § 17 zákona č. 514/03 Z.z. S odkazom na rozhodnutia Najvyššieho súdu SR sp. zn. 3 Cdo 137/08, sp. zn. 4 Cdo 15/03, 1 Cdo 89/97 pri rozhodnutí o náhrade nemajetkovej ujmy vychádzal zo zistenia, že nie je postačujúce odškodnenie žalobcu iba vo forme konštatovania porušenia práva a prihliadol na povahu trestnej veci, dĺžku trestného konania, dopad trestného stíhania na osobnostnú sféru poškodenej osoby, okolnosti za ktorých k zásahu došlo, závažnosť zásahu vo všetkých oblastiach života, prihliadajúc na osobu poškodeného žalobcu a doterajší spôsob jeho života. Vykonaným dokazovaním mal preukázať, že v súvislosti s trestným stíhaním došlo k izolovaniu žalobcu, ktorý dovtedy nebol trestne stíhaný, od jeho príbuzných i priateľov, že v čase začatia trestného stíhania bol žalobca riadne zamestnaný v spoločnosti Tesco Michalovce, ktorú prácu ukončil, no nepreukázal súvislosť skončenia pracovného pomeru s trestným stíhaním, ani obdobie nezamestnanosti. Súd nemal preukázaný ani vznik závažnej ujmy v oblasti spoločenského, pracovného uplatnenia žalobcu, ani to, aby trestné stíhanie zanechalo následky na jeho zdraví. Vzhľadom na 11 rokov trvajúce trestné konanie od 19.3.2004 do 4.3.2015 a s prihliadnutím na zistené následky v osobnom živote žalovanej, priznal mu náhradu nemajetkovej ujmy vo výške 10.000 €, v odôvodnení však nesprávne uvádzajúc sumu 11.000 €, no súčasne s dovetkom, že nárok žalobcu v časti priznania náhrady nemajetkovej ujmy nad 10.000 € titulom nezákonného rozhodnutia o vznesení obvinenia zamietol. Zamietnutie žaloby aj v časti náhrady nemajetkovej ujmy za nezákonné odpočúvanie odôvodnil tým, že žalobca nepreukázal konkrétne následky zásahu odposluchu, ktoré malo trvať od 5.3.2004 do

20.5.2004 v jednotlivých oblastiach jeho života. Z priznaného finančného odškodnenia náhrady nemajetkovej ujmy priznal žalobcovi tiež nárok na úroky z omeškania vo výške 5,05 % ročne vyplývajúcej z nariadenia vlády č. 87/95 Z.z., ktorým sa vykonávajú niektoré ustanovenia Občianskeho zákonníka, a to odo dňa nasledujúceho po dni doručenia zamietavej odpovede žalovanej reagujúcej na žiadosť žalobcu o predbežné prejednanie nároku. Keďže negatívna odpoveď bola doručená zástupcovi žalobcu dňa 11.3.2016 zaviazal žalovanú na úhradu úrokov od 12.3.2016. Výrok o trovách konania odôvodnil citáciou ustanovenia § 255 ods. 2 CSP.

7. Krajský súd v Košiciach (ďalej aj ako „odvolací súd“) na základe odvolania oboch sporových strán rozsudkom z 15. apríla 2021 sp. zn. 2 Co 10/2020 potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie v I. výroku o zastavení konania, ďalej potvrdil rozsudok v II. výroku o povinnosti žalovanej zaplatiť žalobcovi 10.000 €, zmenil v prevyšujúcej časti, čo do úrokov z omeškania z tejto sumy tak, že žalobu v tejto časti zamietol, výrokom III. zmenil rozsudok v III. výroku o zamietnutí žaloby v prevyšujúcej časti istiny tak, že žalovaná je povinná zaplatiť žalobcovi 1.000 € v lehote do troch dní od právoplatnosti rozhodnutia. V ostatnom rozsahu istiny zamietavý výrok rozsudku potvrdil. Zároveň o náhrade trov konania rozhodol tak, že žiadna zo strán nemá na náhradu trov konania právo.

8. Odvolací súd uviedol, že rozsudok v jeho napadnutom rozsahu zmenil v časti, v ktorej neboli splnené podmienky na jeho potvrdenie ani na jeho zrušenie, v ostatnom rozsahu bol napadnutý rozsudok potvrdený ako vecne správny v súlade s § 387 ods. 1 CSP. Odvolací súd dospel k záveru, že odvolacie dôvody podľa § 365 ods. 1 písmeno b), d) CSP nie sú dané, pretože preskúmaním rozhodnutia súdu a konania, ktoré rozhodnutiu predchádzalo v odvolacom konaní neboli zistené žiadne procesné vady v dôsledku, ktorých by došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces ani iné vady konania, ktoré by mohli mať za následok nesprávne rozhodnutie vo veci. Odvolací súd vzal na zreteľ, že rozhodnutie musí obsahovať výstižné odôvodnenie a výklad opodstatnenosti a zákonnosti výroku rozsudku. Odôvodnenie písomnej formy rozsudku v zmysle § 220 ods. 2 CSP je nielen formálnou požiadavkou, ale aj prameňom poznania úvah súdu v otázke zisťovania skutkového stavu i právneho posúdenia veci, keď odôvodnenie je nielen prostriedkom kontroly správnosti postupu súdu pri vydávaní rozhodnutia v konaní o riadnom či mimoriadnom opravnom prostriedku, ale tiež korešponduje právu sporovej strany na riadne uplatnenie jej procesnej obrany v opravnom či mimoriadno-opravnom konaní. Súd nemusí dať odpoveď na všetky argumenty nastolené stranami sporu, ale len na tie, ktoré majú pre prejednávanú vec podstatný význam, a pokiaľ odôvodnenie rozhodnutia stručne a jasne objasní skutkový a právny základ rozhodnutia, je plne realizované základné právo sporovej strany na spravodlivý súdny proces. Odvolací súd konštatoval, že napadnutý rozsudok spĺňa zákonom vyžadované náležitosti.

9. Odvolací súd nezistil žiadne procesné pochybenia ani v súvislosti s výrokom rozsudku o zastavení konania, keď aj bez číselného vyjadrenia sumy je celkom jednoznačné, v ktorej časti nároku žalobcu bolo konanie zastavené, v súlade s jeho procesným návrhom a v zhode so súhlasným stanoviskom žalovanej. Podľa predmetu žaloby v spojení s jej úpravou a zmenou zo dňa 16.2.2018 a 2.5.2019, predmetom konania bol nárok na náhradu nemajetkovej ujmy za nezákonné uznesenie o vznesení obvinenia vo výške 30.000,- €, titulom nezákonných odposluchov vo výške 30.000,- €, titulom prietahov v súdnom konaní vo výške 30.000,- €, z dôvodu nesprávneho úradného postupu spočívajúceho v tom, že odposluchy nie sú súčasťou trestného spisu a nie sú zdôvodnené 10.000,- €, pričom titulom nezákonného rozhodnutia rozšíril žalobca svoj nárok na náhradu nemajetkovej ujmy podaním zo dňa 2.5.2019 o ďalších 40.000,- €. Žalobca tiež podaním zo dňa 2.5.2019 vzal späť žalobu v časti nároku na náhradu nemajetkovej ujmy titulom prietahov v trestnom konaní vo výške 30 000,- € a v časti nároku 10.000,- € titulom nesprávneho postupu, že odposluchy nie sú súčasťou trestného spisu a nie sú zdôvodnené. V rozsahu v akom došlo k späťvzatiu žaloby (10.000,- € + 30.000,- €), došlo súčasne k rozšíreniu žaloby o zhodnú sumu titulom náhrady nemajetkovej ujmy zo zodpovednosti štátu za nezákonné rozhodnutie. Predmetom sporu tak vždy ostala suma 100.000,- €, keď od času čiastočného späťvzatia žaloby a súhlasu žalovaného so späťvzatím už neboli predmetom konania nároky na zaplatenie sumy 40.000,- € uplatňovaných za prietahy v trestnom konaní a nesprávny úradný postup, v ktorom rozsahu bolo konanie vo veci samej v zhode s § 145 CSP zastavené rozhodnutím vo veci samej.

10. Podľa názoru odvolacieho súdu súd prvej inštancie však svojím postupom a rozhodnutím naplnil odvolacie dôvody vymedzené § 365 ods. 1 písm. f) a h) CSP, keď neprihliadol na všetky skutočnosti vyplývajúce z vykonaného dokazovania na účely stanovenia primeranej náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch. Pochybil tiež pri posudzovaní premlčania nároku na náhradu nemajetkovej ujmy v časti 40.000,- €, o ktoré plnenie žalobca rozšíril svoj nárok až podaním zo dňa 2.5.2019 a nesprávneho právneho posúdenia veci sa súd prvej inštancie dopustil aj pokiaľ priznal žalobcovi príslušenstvo pohľadávky - úroky z omeškania z peňažnej náhrady nemajetkovej ujmy. Zohľadňujúc čas vydania nezákonného rozhodnutia - uznesenia o vznesení obvinenia zo dňa 19.3.2004, od ktorého žalobca odvíjal svoj nárok, súd prvej inštancie správne aplikoval na ustálenie zodpovednosti žalovanej za vzniknutú škodu zákon č. 58/69 Zb., predmetom úpravy, ktorého však nie je samotná náhrada nemajetkovej ujmy. Preto v súlade s § 20 citovaného zákona sa na posudzovanú vec aplikovali ustanovenia Občianskeho zákonníka. Správne súd prvej inštancie konštatoval, že na premlčanie nároku žalobcu sa v súlade s § 101 OZ vzťahovala všeobecná trojročná premlčacia lehota, ktorá plynula odo dňa nasledujúceho po dni právoplatnosti rozhodnutia, ktorým bol žalobca oslobodený spod obžaloby t. j. odo dňa 5.3.2015. Premlčacia lehota na uplatnenie náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch v konaní pred súdom tak žalobcovi uplynula 6.3.2018. Nárok na náhradu nemajetkovej ujmy z titulu nezákonného rozhodnutia v rozsahu (ďalších) 40.000,- € uplatnil žalobca až podaním zo dňa 2.5.2019, teda po uplynutí premlčacej lehoty. Námetka žalovanej o premlčaní nároku v tejto časti je preto opodstatnená. Nesprávny skutkový a právny záver súdu o tejto časti nároku, keď súd posudzoval plynutie premlčacej lehoty aj v tomto rozsahu od podania žaloby, v konečnom dôsledku neovplyvnilo vecnú správnosť rozhodnutia, pretože súd žalobu v tejto časti ako nedôvodnú zamietol, z ktorých dôvodov bolo rozhodnutie súdu prvej inštancie v uvedenom rozsahu potvrdené.

11. Odvolací súd sa stotožnil s obranou žalovanej, že požiadavka žalobcu na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch vo výške 100.000 € je vzhľadom na konkrétne okolnosti prípadu a následky na živote žalobcu zjavne neprimeraná. Uviedol, že nemožno však súhlasiť so stanoviskom žalovanej, aby žalobcovi žiadna náhrada nemajetkovej ujmy nepatrila z dôvodu, že trestné konanie si zavinil sám. Podstatnou zásadou trestného konania je zásada prezumpcie neviny, keď štát v zastúpení svojich orgánov je povinný predložiť súdu také dôkazy, z ktorých bude nepochybne vyplývať vina obvineného, resp. obžalovaného. Dôraz na tento právny princíp vylučuje oslabovanie nárokov na náhradu nemajetkovej ujmy za vedené trestné stíhanie u osôb oslobodených spod obžaloby, či zbavených obvinenia, osobitne, ak trestné stíhanie bolo založené na dôkazoch získaných spôsobom odporujúcim zákonu. Podstatou trestného konania je ochrana spoločnosti pred protiprávnym nedovoleným konaním, a sankcia pre subjekty, ktoré sa takéhoto konania dopúšťajú. Teda už z princípu má trestné konanie sledovať legitímny cieľ, čo však môže byť realizované len legálnymi prostriedkami tak, aby ani zo strany štátu, ktorého zaťažuje povinnosť preukázať vinu obvineného, resp. obžalovaného nedochádzalo k porušovaniu noriem, ktoré spoločnosť stanovila ako medze zásahu do slobôd jednotlivca. V právnom štáte právny poriadok nechráni štátnu moc pred občanmi, ale určuje postup orgánov verejnej moci, aby neboli porušované práva občanov (II. ÚS 62/99). Zodpovednosť štátu za výsledok konania jeho orgánov prejavujúci sa aj v podobe nepreukázania viny osobám, ktoré boli obvinené z trestného činu, sa spravuje princípom objektívnej zodpovednosti, existujúcej bez zreteľa na zavinenie. Preto je v konečnom dôsledku rozhodujúcim meradlom zákonnosti začatia (vedenia) trestného stíhania jeho neskorší výsledok. V tomto odvolací súd odkazuje na odôvodnenie rozhodnutia súdu prvej inštancie v bodoch 88., 89., a ustálenú súdnu judikatúru od záverov, ktorej nie je dôvod odchyliť sa ani v tomto konaní (Najvyšší súd SR sp. zn. 1 Cdo 53/93, 3 Cdo 194/2010, 4 Cdo 54/2011, 7 Cdo 87/2012, 4 MCdo 15/2009, III. ÚS 754/16). Súdna prax je jednotná v názore, že nie je rozhodujúce ako bolo vyhodnotené pôvodné podozrenie zo spáchania trestnej činnosti, ale to, či sa podozrenie v trestnom konaní potvrdilo. Pokiaľ v konečnom dôsledku došlo k oslobodeniu žalobcu spod obžaloby, to znamená, že trestné konanie voči nemu bolo vedené neoprávnene, je preto daná objektívna zodpovednosť štátu za škodu a nemajetkovú ujmu žalobcovi spôsobenú.

12. Pokiaľ súd priznal žalobcovi nárok na náhradu nemajetkovej ujmy v rozsahu 10.000 € (z odôvodnenia napadnutého rozsudku v spojení s výrokom rozhodnutia je nepochybné, že náhrada

nemajetkovej ujmy bola žalobcovi priznaná len v rozsahu 10.000 €, keď v odôvodnení rozhodnutia sa súd dopustil zrejmej nesprávnosti, ak uviedol, že za primeranú považoval náhradu nemajetkovej ujmy vo výške 11.000 €, ktorá zrejme nesprávnosť - chyba v písaní je zjavná, lebo súd v odôvodnení súčasne uviedol, že nárok na zaplatenie náhrady nemajetkovej ujmy nad sumu 11.000 € zamietol), rozhodnutie súdu v tomto rozsahu nevybočilo z medzí kritérií ustálených súdnou judikatúrou pre určenie výšky primeranej náhrady (Najvyšší súd SR sp. zn 4 Cdo 171/05, 6 Cdo 37/12, 6 MCdo 15/12, 3 Cdo 19/18). V súlade s uvedenou judikatúrnou praxou stanovenie primeranej náhrady nemajetkovej ujmy sa musí diať pri zohľadnení konkrétnych okolností prípadu a nevyhnutne v súvislostiach s inou hmotnoprávnou úpravou upravujúcou odškodňovanie, ako napr. náhrada škody pre obeť trestných činov. Určenie hranice maximálnej náhrady nemajetkovej ujmy upravenej zákonom č. 514/03 Z. z. je len pokračovaním už nastoleného trendu legislatívnych úprav pod vplyvom rozhodnutí Európskeho súdu pre ľudské práva zdôrazňujúcich zásadu, že výška náhrady pri osobnostných právach musí zohľadňovať výšku náhrady priznávanú za telesné zranenia alebo priznávanú obetiam trestných činov. Súd v odôvodnení poukázal na skutkové zistenia vyplývajúce mu z výpovedí svedkov, z ktorých vychádzal (bod 61. až 65., bod 95. až 97. odôvodnenia odvolaním napadnutého rozsudku), a z ktorých mu vyplynulo, že trestné stíhanie žalobcu malo na neho nepochybne negatívny dopad, keď obmedzilo jeho rodinné a priateľské kontakty, odrazilo sa nepriaznivo na jeho psychickom vnímaní. Miesto bydliska žalobcu je obcou s malým počtom obyvateľov, v ktorej sa rýchlo rozšírila informácia o trestnom stíhaní žalobcu, jeho možnom odpočúvaní, čo malo za následok prirodzené obmedzovanie kontaktov zo strany jeho najbližších a jeho známych a viedlo k určitej izolácii, žalobca bol utiahnutý, nevenoval sa toľko spoločenskému kontaktu so svojimi známymi. Súd vzal do úvahy dobu trestného stíhania 11 rokov, osobu žalobcu, ktorý bol mladým, dovtedy netrestaným človekom, no súčasne vykonaným dokazovaním nezistil výrazne negatívny dopad na ďalší chod osobného, rodinného života žalobcu, jeho spoločenského uplatnenia, či pracovnej sféry, keďže žalobca sa riadne zamestnal a s priateľkou, s ktorou udržiaval známosť už počas trestného konania si založil rodinu.

13. Poukázal na to, že súd prvej inštancie však opomenul prihliadať aj na ďalší z následkov spojených so zodpovednosťou štátu za nezákonné rozhodnutie vyplývajúce z uznesenia o začatí trestného stíhania a v trestnom konaní vykonaných odposluchov žalovanej, ktoré predstavovali zásah orgánov štátu do osobnostnej sféry žalobcu počas výkonu nezákonného odpočúvania, za ktoré nesie zodpovednosť žalovaná. Pokiaľ žalobca nie je schopný presne určiť a preukázať výšku ujmy spôsobenú nezákonným rozhodnutím, avšak je zjavné, že taká ujma vznikla, nemôže mu byť vôbec priznaná. Nezákonnosť rozhodnutia o vznesení obvinenia zasiahla do života žalobcu, keď bolo voči nemu vedené trestné konanie, ktoré sa považuje za neoprávnené, počas ktorého bolo zasiahnuté v rozpore so zákonom do jeho práva na súkromie, zahrňujúceho tiež právo na ochranu osobnej telefonickej komunikácie. Všeobecné súdy v trestnom konaní konštatovali nezákonnosť odpočúvania žalobcu, ktorý nedovolený zásah do jeho súkromia je rovnako potrebné zohľadniť pri odškodňovaní nemajetkovej ujmy spôsobenej trestným stíhaním. Ústavný súd SR v rozhodnutí I. ÚS 360/2018 zdôraznil subsidiaritu zásahu ústavného súdu v prípadoch nezákonných odposluchov, ktorý prichádza do úvahy až v prípade, ak poskytnutie ochrany nebolo možné (neprihádzalo do úvahy) v konaní pred všeobecnými súdmi. Nezákonnosť získaných dôkazov sa prejavila jednak v porušení práva žalobcu na spravodlivý súdny proces, výsledkom čoho bolo oslobodenie spod obžaloby, a súčasne došlo k nezákonnému zásahu do jeho práva na súkromie, pre porušenie princípov legality, legitimacy a proporcionality zásahu. Ide o ďalší z aspektov negatívneho zásahu štátu, s ktorým sa nezákonné rozhodnutie o vznesení obvinenia spájalo, a už len samotná existencia narušenia osobnostnej sféry jedinca štátnou mocou bez splnenia zákonných podmienok odôvodňuje zohľadnenie tejto skutočnosti pri náhrade nemajetkovej ujmy. Pokiaľ bola konštatovaná nepoužiteľnosť takto získaných dôkazov v trestnom konaní nemožno na ne ako na zákonné, či prípustné dôkazné prostriedky prihliadať v inom konaní pred všeobecným súdom, ako sa toho v odvolaní dovoľavala žalovaná.

14. Prihliadajúc na následky neoprávnene vedeného trestného stíhania žalobcu v jeho osobnom a rodinnom živote, v oblasti spoločenského postavenia a pracovného uplatnenia, zásah do práva na súkromie vyvolaný nezákonným odpočúvaním, dobu trestného stíhania, za primerané finančné zadostučenie odvolací súd považoval sumu 11.000 €, z ktorých dôvodov zmenil rozsudok v

zamietavej časti tak, že žalobcovi priznal pri zohľadnení už priznaného plnenia sumu 1.000 €, a potvrdil rozsudok v rozsahu priznanej peňažnej náhrady nemajetkovej ujmy 10.000 €. V zostávajúcom rozsahu nárok žalobcu v pomere k preukázaným objektívnym následkom na jeho živote, zdraví, osobnosti, spoločenskom postavení a uplatnení v pracovnej sfére, nie je odôvodnený, a ani porovnateľný s prípadmi, na ktoré žalobca poukazoval. Žalobcom žiadané plnenie nad priznanú sumu nezodpovedá ani všeobecnej predstave o spravodlivosti, keď finančné zadostučinenie v prípade neoprávnene vedeného trestného stíhania nemôže byť neadekvátne v pomere k odškodňovaniu porovnateľnej, či ďaleko zásadnejšej ujmy, ako je tomu v prípadoch ujmy spôsobenej úmrtím blízkej osoby, ťažkých následkoch na zdraví spôsobených dopravnou nehodou, či škody priznávanej osobám poškodených násilným trestným činom. Bydliskom žalobcu je obec Kusín s relatívne malým počtom 350 obyvateľov, v ktorej sa rýchlo rozšírila informácia o trestnom stíhaní žalobcu. Vedomosť o trestnom stíhaní, ktoré malo byť navyše vedené za spáchanie skutku v organizovanej skupine, nepochybne vyvolalo odstup, formálnosť vzťahov, obmedzenie spoločenských kontaktov, a predstavovalo i emocionálnu záťaž pre rodinných príslušníkov. No žalobca v konaní nepreukázal, a napokon ani netvrdil existenciu vážnych následkov, vo forme rozvratu rodinných vzťahov, spoločenských väzieb, či narušenie jeho psychického a fyzického zdravia. Napriek faktu, že trestné stíhanie je pre každého jednotlivca stresujúcou záťažou, v danom prípade sa žalobca v čase začatia trestného stíhania, pravdepodobne aj vzhľadom na svoj mladý vek (22 rokov), nenachádzal v takej spoločenskej, sociálnej, či rodinnej situácii, narušenie ktorej vplyvom trestného konania by mu spôsobilo ťažko napravitelné následky. Z výpovedí žalobcu a svedkov vyplýva, že zásah do priateľských, kamarátskych väzieb iniciovaných trestným stíhaním sa podarilo obnoviť, resp. tieto kontakty nepokračovali v dôsledku zmeny životnej situácie žalobcu, či jeho bývalých priateľov a známych, ktorí pracovali v zahraničí, založili si rodinu, čo prirodzene vplývalo aj na charakter a intenzitu vzťahov. Žalobca počas trestného stíhania nadviazal vážnu známosť, s ktorou si založil vlastnú rodinu, zamestnal sa, pričom v konaní nepreukázal, aby práve trestné stíhanie zmarilo akékoľvek jeho pre budúcnosť reálne uvažované a uskutočniteľné aktivity, ani neboli zistené žiadne následky na jeho psychickom, či fyzickom zdraví. Zamietavý výrok rozsudku nad priznanú sumu 11.000 € bol preto ako vecne správny potvrdený.

15. Priznaná náhrada nemajetkovej ujmy v zodpovedajúcom rozsahu odzrkadľuje aj rozsah náhrady priznávanej obetiam trestných činov, keď v zmysle § 5 zák. č. 215/2006 Z.z. platného a účinného v čase oslobodenia žalobcu spod obžaloby sa primeranosť sumy náhrady posudzovala podľa osobitných predpisov o náhrade za bolesť a sťaženie spoločenského uplatnenia, pričom maximálna suma odškodnenia za smrť predstavovala 50-násobok minimálnej mzdy v národnom hospodárstve, čo zodpovedalo v tom čase sume 19.000 € (50 x 380 €). Peňažná náhrada nemajetkovej ujmy je adekvátne aj v pomere k prípadom porovnateľných s prípadom žalobcu, pri zohľadnení charakteru zásahu i následkov na živote poškodených (Krajský súd Košice sp. zn. 1 Co 118/19, 1.800 € za 6 rokov trvajúce trestné stíhanie, keď sa nepreukázal iný významný vplyv na život poškodeného, sp. zn. 6 Co 186/17, 5.000 € za 4 roky trvajúce trestné stíhanie; ujma za zásah do práva na súkromie nezákonným odpočúvaním v prípade osôb, u ktorých nebolo vedené trestné stíhanie I. ÚS 274/05, 5.000,- Sk, nezákonné odpočúvanie 9 mesiacov III. ÚS 133/2010, 5.000 €; ujma vzniknutá úmrtím blízkej osoby manžela a otca v aktívnom veku, priznané odškodnenie na úrovni 23.000 € Krajský súd v Košiciach sp. zn. 2 Co 52/2018). Vyššie sumy náhrad sú priznávajú len za ďaleko závažnejšie následky na živote, či zdraví osôb poškodených zásahom do osobnostných práv (úmrtie, nenávratná strata príležitosti viesť rodinný život, spoločensky a pracovne sa uplatniť, neodstrániteľné následky na zdraví, a pod.), s ktorými ujmu vzniknutú žalobcovi rozhodne nemožno porovnávať.

16. Žalovaná dôvodne namietala aj nesprávne posúdenie nároku žalobcu na úroky z omeškania. Judikatúra Najvyššieho súdu SR (sp. zn. 6 Cdo 185/11, 1 Cdo 15/97) sa ustálila na názore, podľa ktorého povinnosť zaplatiť náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch vzniká až na základe súdneho rozhodnutia, v ktorom je určená doba plnenia, a až po uplynutí takto určenej lehoty splnenia sa dlžník-žalovaný, dostáva do omeškania. Odvolací súd nezistil žiadny dôvod, pre ktorý by sa mal odchýliť od záverov uvedeného rozhodnutia, poukazuje pritom aj na rozhodnutia Najvyššieho súdu SR sp. zn. 7 Cdo 100/2017, 7 MCdo 16/2011. Z uvedených dôvodov bol napadnutý výrok rozsudku v časti úrokov z omeškania priznaných z náhrady nemajetkovej ujmy zmenený v súlade s § 388 CSP tak, že žaloba bola v

tejto časti príslušenstva pohľadávky zamietnutá.

17. Proti rozsudku odvolacieho súdu podala žalovaná včas dovolanie, čo do výroku II. a III., dovolanie podala z dôvodu podľa § 420 písm. f) CSP a aj z dôvodu podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP a § 421 ods. 1 písm. b) CSP.

Dovolací dôvod vo vzťahu k § 420 písm. f) CSP žalovaná vidí vo vade a to v porušení práva na spravodlivý proces s odkazom na rozhodnutie Najvyššieho súdu SR publikované v Zbierke stanovísk NS a súdov SR 1/2016, pričom žalovaná namieta, že odvolací súd sa buď vôbec alebo len veľmi stroho vyjadril k námietkam žalovanej formulovaným v odvolaní zo dňa 12.11.2019. Odvolací súd po 1) nedostatočne vyriešil otázku nezákonnosti uznesenia o vznesení obvinenia s ohľadom na osobitné okolnosti veci, použitie nezákonných dôkazov z trestného konania a test proporcionality + zavinenie trestného stíhania žalobcom, po 2) odôvodnenie rozhodnutia odvolacieho súdu je nepreskúmateľné, miestami až zmätočné v súvislosti s vyriešením otázky primeranosti priznanej náhrady nemajetkovej ujmy.

17.1. K nezákonnosti uznesenia o vznesení obvinenia, použitie nezákonných dôkazov z trestného konania a testu proporcionality, k tomuto žalovaná poukazovala na bod 20. odôvodnenia napadnutého rozsudku, že pokiaľ v konečnom dôsledku došlo k oslobodeniu žalobcu spod obžaloby znamená to, že trestné konanie bolo voči nemu vedené neoprávnene a tým pádom je daná objektívna zodpovednosť štátu za škodu a nemajetkovú ujmu spôsobenú žalobcovi, pričom súd nevidel dôvod na odchýlenie sa od ustálenej súdnej praxe s poukazom na rozhodnutia NS SR sp. zn. 1 Cdo 53/93, 4 MCdo 15/2009 a ďalšie. Odvolací súd opomenul zaujať stanovisko aj k Nálezu Ústavného súdu SR zo dňa 13.11.2013 sp. zn. II. ÚS 163/2013, v zmysle ktorého vydanie uznesenia o vznesení obvinenia nemožno bez ďalšieho považovať za nezákonné a na ktorý Ústavný súd Slovenskej republiky poukázal aj v uznesení sp. zn. I. ÚS 548/2012-13 zo dňa 7.11.2012, v zmysle ktorého, pri posudzovaní nároku na náhradu škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím, ktoré nebolo zrušené alebo zmenené pre nezákonnosť príslušným orgánom je potrebné prihliadať aj na osobitné okolnosti konkrétnej trestnej veci. Podľa žalovanej je nevyhnutné poukázať aj na novší názor Ústavného súdu SR, ktorý celkom správne konštatuje potrebu prihliadať na osobitné okolnosti konkrétnej trestnej veci, pričom podľa názoru žalovanej, takýmito osobitosťami sa vyznačovalo aj trestné stíhanie žalobcu. Žalovaná zastáva názor, že nie každé vznesenie obvinenia, ktoré sa skončí oslobodením spod obžaloby možno automaticky považovať za nezákonné. Apelovala na uvážlivé zhodnotenie priebehu trestného konania z hľadiska vývoja dôkaznej situácie a posúdenia okolností za ktorých bol žalobca oslobodený spod obžaloby. Vznesenie obvinenia sa v tom čase javilo ako potrebné a zodpovedné k situácii do ktorej sa žalobca dostal svojou vinou a preto sa javí ako nesúladne s dobrými mravmi, aby štát zodpovedal za škodu v súvislosti s trestným stíhaním žalobcu.

Ďalej namietala, že súd sa len veľmi stroho vyjadril k žalovanej vznesenej námietke ohľadom prihliadnutia na skutočnosti vyplývajúce zo záznamov telekomunikačnej prevádzky a k tomu prislúchajúci test proporcionality vzájomne kolidujúcich ústavných práv, pričom k tomu už súd nezaujal žiadne stanovisko.

17.2. Vo vzťahu k odposluchom a ich použitiu v civilnom konaní žalovaná uviedla, že v predmetnom civilnom konaní o náhradu škody súdu nič nebránilo, aby prihliadol aj na skutočnosti plynúce z odposluchov, ktoré odôvodňovali nemožnosť paušálnej a neuváženej aplikácie judikatúry ohľadom nezákonnosti vznesenia obvinenia žalobcu s ohľadom na výsledok trestného konania. Tento názor žalovaná opiera nielen o čl. 16 ods. 2 CSP, ale aj testu proporcionality, ktorým sa skúma i naliehavosť účelu a verejného záujmu. Z dôvodovej správy k CSP ale aj z komentára vyplýva, že výnimočne po teste proporcionality možno pripustiť aj vykonanie nezákonne získaného dôkazu, teda pripustiť výnimku z princípu legality. Ďalej poukázala na uznesenie Ústavného súdu ČR zo dňa 13.11.2005, II. ÚS 366/04 aj Nález ÚS ČR II. ÚS 1774/14, z ktorých vyplýva, že dôkaz hoc nepoužiteľný v trestnom konaní súdy v rámci civilného konania použiť môžu. V danom prípade bol navrhovaný postup v predmetnej veci viac ako žiadaný. Preto podľa žalovanej neexistuje rozumný dôvod na neprihliadnutie na tento dôkaz v civilnom konaní.

17.3. Vo vzťahu k aplikácii princípu nemo turpitudinem suam allegare potest, čl. 3 ods. 1 a čl. 16 ods. 2 CSP (zohľadnenie obsahu odposluchov získaných v trestnom konaní) odvolací súd neuviedol žiadnu, resp. len veľmi strohú argumentáciu, ktorá nemôže spĺňať kritériá riadneho a vyčerpávajúceho

odôvodnenia, čo predstavuje naplnenie dovolacieho dôvodu podľa § 420 písm. f) CSP. Potvrdením rozsudku súdu prvej inštancie o priznaní nároku žalobcu na náhradu nemajetkovej ujmy však nasvedčuje záver, že zo strany odvolacieho súdu došlo aj k nesprávnemu právnemu posúdeniu tejto otázky, ktorá doposiaľ nebola dovolacím súdom vyriešená. Z uvedeného dôvodu žalovaná podáva dovolanie aj podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP.

17.4. K nezákonnosti uznesenia o vznesení obvinenia a zavinenie trestného stíhania žalobcom, ešte v odvolaní vyslovila názor, že ešte vo vyjadrení v žalobe poukazovala na to, že v prípadoch ak existuje konkrétne a preukázané zavinené konanie žalobcu, ktorým si vznesenie obvinenia sám zaviniť, teda ktorým sám a vedome vzbudil dôvodné podozrenie, že pácha alebo spáchal trestný čin a ktoré viedlo k vzneseniu obvinenia, právo na náhradu škody nevznikne. Súd prvej inštancie sa s uvedenou námietkou žalovanej na žiadnom mieste odôvodnenia napadnutého rozsudku nezaoberal. Z tohto dôvodu odôvodnenie rozsudku je preto možné považovať za nepostačujúce a nesprávne, odvolací súd v reakcii na tento názor žalovanej len stroho konštatoval, že zodpovednosť štátu za výsledok konania jeho orgánov prejavujúci sa aj v podobe nepreukázania viny osobám, ktoré boli obvinené z trestného činu sa spravuje princípom objektívnej zodpovednosti existujúcej bez ohľadu na zavinenie, pričom rozhodujúcim meradlom zákonnosti začatia vedenia trestného stíhania je výlučne jeho neskorší výsledok. Uvedený záver odvolacieho súdu vo vzťahu k námietke žalovanej o zavinení trestného stíhania žalobcom a potrebe prihliadnutia na osobitosti trestnej veci žalobcu (najmä obsahu odposluchov) však s poukazom na ustanovenie § 5 ods. 2 Zákona č. 58/1969 Zb. ako aj na doterajšiu rozhodovaciu činnosť súdov neobstojí, je nesprávny a v rozpore s rozhodnutiami dovolacieho súdu v obdobných veciach, čím je daná prípustnosť dovolania v zmysle § 421 ods. 1 písm. a) CSP.

17.5. Žalovaná poukázala na zavinenie, ktoré je podstatnou prekážkou priznania akéhokoľvek nároku na náhradu škody žalobcovi. Právo na náhradu škody žalobcovi nevzniklo, vznesenie obvinenia v predmetnej veci sa javilo ako potrebné a zodpovedné k situácii, do ktorej sa žalobca dostal svojou vinou, pretože trestné stíhanie si spôsobil sám. Uvedený názor opiera žalovaná aj o rozsudok Najvyššieho súdu ČR sp. zn. 1 Cz 6/1990 z 23.2.1990, konštantne aplikovaný i v rozhodovacej praxi súdov Slovenskej republiky s tým, že uvedené právo nemá pouze ten, kto si obvinení sám zaviniť... Uviedla, že podobné stanovisko zaujal aj Najvyšší súd Slovenskej republiky v uznesení z 30. septembra 2009 sp. zn. 1 Cdo 64/2008 s tým, že z hľadiska zodpovednosti štátu za škodu má ten, kto bol oslobodený spod obžaloby, právo na náhradu škody spôsobenej uznesením o vznesení obvinenia; takéto právo by nemal iba vtedy a ak by si vznesenie obvinenia zaviniť sám. Žalovaná má za to, že konaním, resp. nekonaním súdu prvej inštancie ako aj odvolacieho súdu vo vzťahu k zhodnoteniu miery zavinenia trestného stíhania žalobcom bolo porušené i právo žalovanej na spravodlivý proces s poukazom na § 420 písm. f) CSP.

18. Napriek existencii zavinenia vznesenia obvinenia žalobcovi bol priznaný nárok na náhradu škody, zakladá to prípustnosť dovolania a nesprávne právne posúdenie pri riešení tejto otázky jeho dôvodnosť podľa § 421 ods. 1 CSP.

18.1. K priznanému nároku na náhradu nemajetkovej ujmy odvolací súd napadnutým rozsudkom mal za to, že trestným stíhaním bolo zasiahnuté do osobného, rodinného a spoločenského života žalobcu v rozsahu zodpovedajúcom priznanej náhrady nemajetkovej ujmy. Žalovaná mala za to, že s prihliadnutím na existenciu dôkazov z trestného konania, ktoré mali byť zohľadnené s poukazom aj na osobu žalobcu, jeho doterajší život a závažnosť následkov nebol daný predpoklad pre priznanie náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch. Žalovaná poukázala na zrejmu rozporupnosť odôvodnenia rozhodnutia súdu s poukazom na bod 24. rozsudku. Súd druhej inštancie na jednej strane iba v stručnosti opísal rozsah vzťahov, do ktorých bolo trestným stíhaním zasiahnuté, na druhej strane následne poskytol rozsiahly opis o tom, že k zásahu do týchto vzťahov nedošlo a ak došlo tak sa negatívne dopady tohto zásahu podarilo odstrániť, čím de facto znegoval to, čo tvrdil v úvode daného odseku. Nad to všetko súd žalobcovi priznal náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch v nezanedbateľnej sume 10.000 Eur. Vzhľadom na uvedenú protichodnosť a rozporupnosť uvedeného bodu odôvodnenia rozhodnutia ako aj zjavný rozpor medzi odôvodnením a výrokom rozhodnutia súd prvej inštancie nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces s poukazom na § 420 písm. f) CSP.

18.2. K priznaniu nároku na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch nebolo možné podľa žalovanej pristúpiť, resp. tento nemal dosiahnuť päťciferné číslo. Táto vzhľadom na vzájomné si protirečiace

zistenia odvolacieho súdu javí sa zjavne ako neprimeraná. Z ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu poukázal na rozhodnutia 2 Cdo 112/2017, 3 Cdo 25/2019, 4 Cdo 171/2005, 6 Cdo 37/2012, 6 MCdo 15/2012, 3 Cdo 17/2017, 3 Cdo 19/2018, 2 Cdo 30/2019 a iné, pričom z týchto vyplýva, že náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch je možné priznať len v prípade, že žalobca tvrdí a preukáže konkrétne následky odôvodňujúce vznik nemajetkovej ujmy a potrebu priznania náhrady v peniazoch. Je možné teda prijať záver, že súd nesprávne právne posúdil vec ak na jednej strane dospel k zisteniam, že žalobca v konaní nepreukázal a napokon ani netvrdil existenciu vážnych následkov zároveň mu ale priznal náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch, čo zakladá prípustnosť a dôvodnosť dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP. Vzhľadom na uvedené skutočnosti žiadala, aby dovolací súd napadnutý rozsudok krajského súdu v napadnutom rozsahu zrušil, vec vrátil tomuto súdu na ďalšie konanie, prípadne, aby zrušil aj rozhodnutie súdu prvej inštancie ak to považuje za potrebné a nápravu nemožno dosiahnuť inak, alternatívne, aby napadnutý rozsudok zmenil a žalobu v napadnutom rozsahu zamietol.

19. K dovolaniu sa písomne vyjadril aj žalobca prostredníctvom právneho zástupcu. Podľa názoru žalobcu sa odvolací súd vysporiadal so všetkými podstatnými námietkami žalovanej, ktoré boli podstatné pre rozhodnutie vo veci vo vzťahu k námietke žalovanej, že opomenul zaujať stanovisko k Nálezu Ústavného súdu SR sp. zn. II. ÚS 163/2013 uviedol, že toto tvrdenie žalovanej neobstojí nakoľko toto uznesenie nemožno paušalizovať, vzťahuje sa na konkrétnu vec. Odvolací súd sa presvedčivo vysporiadal s nezákonnosťou uznesenia o vznesení obvinenia. Odvolací súd v tomto smere odkázal na odôvodnenie rozhodnutia súdu prvej inštancie ako aj na ustálenú súdnu judikatúru od záverov, v ktorých nie je dôvod odchyliť sa ani v tomto konaní a to Najvyšší súd SR sp. zn. 1 Cdo 53/93, 3 Cdo 194/2010, 4 Cdo 54/2011, 7 Cdo 87/2012, 4 MCdo 15/2009, III. ÚS 754/16. Súdna prax je podľa názoru žalobcu jednotná v tom, že nie je rozhodujúce ako bolo vyhodnotené pôvodné podozrenie zo spáchania trestnej činnosti ale to, či sa podozrenie v trestnom konaní potvrdilo. Pokiaľ došlo k oslobodeniu žalobcu spod obžaloby znamená to, že trestné konanie voči nemu bolo vedené neoprávnene a je preto daná objektívna zodpovednosť štátu za škodu a nemajetkovú ujmu žalobcovi spôsobenú.

19.1. Vo vzťahu k tvrdeniu žalovanej, že súd mal prihliadnuť na odposluchy telefonických hovorov zabezpečených v trestnom konaní a ich obsah v tomto civilnom konaní z dôvodu, že sám žalobca si zavinil vedenie trestného stíhania, žalobca poukázal na to, že ani toto tvrdenie žalovanej neobstojí, lebo je v rozpore s obsahom vykonaných dôkazov. Zo žiadneho dôkazu nevyplývalo, že žalobca si sám zavinil vedenie trestného stíhania, pričom ustanovenie čl. 3 ods. 1 a čl. 16 ods. 2 CSP svedčia v prospech žalobcu. Bolo by v rozpore s Ústavou Slovenskej republiky a ďalšími právnymi predpismi, aby súd v tomto konaní o náhradu škody prihliadol na nezákonné dôkazy - odposluchy v rámci trestného konania. Ani ďalšia dovolacia námietka, ktorá tkvela v rozpornosti odôvodnenia rozsudku výrokom rozhodnutia podľa názoru žalobcu neobstojí, nakoľko priznanie výšky nemajetkovej ujmy odvolací súd presvedčivo opísal v bode 21. napadnutého rozhodnutia. Žalobca doplnil, že podľa ustálenej judikatúry súdov nezákonnými odposluchmi dochádza k zásahu do práva na súkromie a v takýchto prípadoch žalobcovi nevzniká povinnosť dokazovať aké negatívne následky tento zásah spôsobil. Poukázal pritom na rozhodnutie ústavného súdu I. ÚS 117/07 a takisto aj na rozhodnutie Najvyššieho súdu SR sp. zn. 3 Cdo 137/2008, publikované v odbornom časopise zo súdnej praxe č. 3/2010. Podľa názoru žalobcu v danom prípade je zrejmé, že ide len o formálne dovolanie, ktoré neobsahuje žiadne dovolacie dôvody tak ako to mal na mysli § 420 písm. f) a § 421 ods. 1 písm. a) a b) CSP. Žiadal dovolanie žalovanej odmietnuť.

20. Najvyšší súd ako súd odvolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala strana v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP), na ktorú sa vzťahuje § 429 ods. 2 písm. b) CSP, v ktorej neprospech boli dovolaním napadnuté výroky rozhodnutia vydané (§ 424 CSP), preskúmal napadnuté výroky rozsudku a dospel k záveru, že dovolanie nie je dôvodné.

21. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu - ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

22. Najvyšší súd opakovane vyjadril záver v zmysle ktorého právo na súdnu ochranu nie je absolútne a v záujme zaistenia právnej istoty a riadneho výkonu spravodlivosti podlieha určitým obmedzeniam. Toto právo súčasťou ktorého je tiež právo domôcť sa na opravnom súde nápravy chýb a nedostatkov v konaní a rozhodovaní súdov nižšieho stupňa sa v civilnom sporovom konaní zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia ktorých môže súd konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania, vrátane dovolacieho konania (1 Cdo 6/2014, 3 Cdo 357/2015, 4 Cdo 1176/2015, 5 Cdo 255/2014, 8 Cdo 400/2015. Otázka posúdenia či sú alebo nie sú splnené podmienky za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie patrí výlučne do právomoci dovolacieho súdu.

23. O všetkých mimoriadnych opravných prostriedkoch platí, že narušenie princípu právnej istoty strán, ktorých právna vec bola právoplatne skončená (meritorným rozhodnutím predstavujúcim *res iudicata*), musí byť vyvážené sprísnenými podmienkami prípustnosti. Právnu úpravu dovolania a dovolacieho konania, ktorá stanovuje podmienky, za ktorých môže byť výnimočne prelomená záväznosť už právoplatného rozhodnutia, nemožno interpretovať rozširujúco; namiesto je tu skôr reštriktívny výklad (3 Cdo 319/2013, 1 Cdo 348/2013, 3 Cdo 357/2016, 3 ECdo 154/2013, 3 Cdo 208/2014).

24. Ak by najvyšší súd bez ohľadu na prípadnú neprípustnosť dovolania pristúpil k posúdeniu vecnej správnosti rozhodnutia odvolacieho súdu a na tom základe ho prípadne zrušil, porušil by základné právo na súdnu ochranu toho, kto stojí na opačnej procesnej strane [porovnaj rozhodnutie Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) sp. zn. II. ÚS 172/03].

25. Naznačenej mimoriadnej povahe dovolania zodpovedá aj právna úprava jeho prípustnosti. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu - ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

26. Podľa § 420 CSP je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov (písm. a), ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu (písm. b), strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník (písm. c), v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie (písm. d), rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd (písm. e), alebo súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces (písm. f).

27. Podľa § 421 ods. 1 CSP je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a) pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, b) ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c) je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

28. Dovolanie podľa § 420 písm. f) CSP. Žalovaná v dovolaní namietala, že sa odvolací súd nevyšporiadal s viacerými, pre vec podstatnými odvolacími námietkami. Konkrétne uviedla, že odvolací súd sa len stroho vyjadril k odvolacím námietkam formulovaných v odvolaní zo dňa 12.11.2019, pričom nedostatočne vyriešil otázku nezákonnosti uznesenia o vznesení obvinenia s ohľadom na osobitné okolnosti veci, použitie nezákonných dôkazov z trestného konania a test proporcionality + zavinenie trestného stíhania žalobcom a tiež, že odôvodnenie rozhodnutia je nepreskúmateľné v súvislosti s vyriešením otázky primeranosti primeranej náhrady nemajetkovej ujmy. Odvolací súd opomenul zaujať stanovisko k nálezu Ústavného súdu SR zo dňa 13.11.2013 sp. zn. II. ÚS 163/2013.

29. V súvislosti s týmto dovolacím dôvodom vo vzťahu k odposluchom a ich použitiu v civilnom konaní žalovaná namietala, že civilným súdom nič nebránilo, aby prihliadli aj na skutočnosti plynúce z odposluchov, ktoré odôvodňovali nemožnosť paušálnej a neuváženej aplikácie judikatúry ohľadom

nezákonnosti vznesenia obvinenia žalobcu s ohľadom na výsledok trestného konania. Poukázala pritom na čl. 16 ods. 2 CSP, test proporcionality a tiež na uznesenie Ústavného súdu ČR zo dňa 13.11.2005, II. ÚS 366/04 a aj nález ÚS ČR II. ÚS 1774/14, z ktorých plynie záver, že dôkazy nepoužiteľné v trestnom konaní súdy v civilnom konaní použiť môžu. V tomto smere bol podľa nej naplnený dôvod podľa § 420 písm. f) CSP.

30. Hlavnými znakmi, ktoré charakterizujú procesnú vadu uvedenú v § 420 písm. f) CSP sú a/ zásah súdu do práva na spravodlivý proces a b/ nesprávny procesný postup súdu znemožňujúci procesnej strane, aby svojou procesnou aktivitou uskutočňovala jej patriace procesné oprávnenia.

30.1. Právo na spravodlivý súdny proces je jedným zo základných ľudských práv a do obsahu tohto práva patrí viacero samostatných subjektívnych práv a princípov. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky. Z práva na spravodlivý súdny proces ale pre procesnú stranu nevyplýva jej právo na to, aby sa všeobecný súd stotožnil s jej právnymi názormi a predstavami, preberal a riadil sa ňou predkladaným výkladom všeobecne záväzných predpisov, rozhodol v súlade s jej vôľou a požiadavkami. Jeho súčasťou nie je ani právo procesnej strany vyjadrovať sa k spôsobu hodnotenia ňou navrhnutých dôkazov súdom a dožadovať sa ňou navrhnutého spôsobu hodnotenia vykonaných dôkazov (porovnaj rozhodnutia ústavného súdu sp. zn. IV. ÚS 252/04, I. ÚS 50/04, I. ÚS 97/97, II. ÚS 3/97 a II. ÚS 251/03).

30.2. Za zmätočnosťnú vadu v zmysle ustanovenia § 420 písm. f) CSP dovolateľka označila nedostatok dôvodov - nepreskúmateľnosť napadnutého odvolacieho rozhodnutia. Podľa názoru vec prejednávajúceho senátu konanie pred odvolacím súdom takouto vadou postihnuté nebolo. I keď nepreskúmateľnosť rozhodnutia pre nedostatok jeho riadneho odôvodnenia je takým nesprávnym procesným postupom, ktorý je spôsobilý znemožniť sporovej strane, aby uplatňovala svoje procesné práva v takej miere, že to má za následok porušenie práva na spravodlivý proces, v prejednávanej veci o taký prípad nešlo. Dovoláním napádaný rozsudok totiž uvádza skutkový stav, ktorý považoval odvolací súd za rozhodujúci, stanoviská strán sporu k prerokovanej veci, výsledky vykonaného dokazovania, obsah odvolania i právne predpisy, z ktorých vyvodil svoje právne názory vysvetlené v odôvodnení. Treba mať na pamäti, že konanie pred súdom prvej inštalácie a pred odvolacím súdom tvorí jeden celok a určujúca spätosť rozsudku odvolacieho súdu s potvrdzovaným rozsudkom vytvára ich organickú (kompletizujúcu) jednotu. Ak odvolací súd v plnom rozsahu odkáže na dôvody rozhodnutia súdu prvej inštalácie, stačí, ak v odôvodnení rozsudku iba poukáže na relevantné skutkové zistenia a stručne zhrnie právne posúdenie veci; rozhodnutie odvolacieho súdu v sebe tak zahŕňa po obsahovej stránke aj odôvodnenie rozsudku súdu prvej inštalácie. Dovolateľka preto nedôvodne argumentovala, že rozhodnutie odvolacieho súdu je nepreskúmateľné; pričom za vadu konania v zmysle § 420 písm. f) CSP v žiadnom prípade nemožno považovať to, že odvolací súd neodôvodnil svoje rozhodnutie podľa predstáv sporovej strany, alebo len to, že ho neodôvodnil objektívne uspokojivým spôsobom.

30.3. V súvislosti s nedôvodnou námietkou dovolateľky, že odvolací súd sa nezaoberal jej odvolacími argumentmi dôležitými pre rozhodné posúdenie veci, dovolací súd uvádza, že súčasťou obsahu základného práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky je aj právo účastníka konania, resp. strany sporu na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpoveď na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením práva a obranou proti takému uplatneniu. Všeobecný súd nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené účastníkom konania (stranou sporu), ale len na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam, prípadne dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia bez toho, aby zachádzali do všetkých detailov sporu uvádzaných účastníkmi konania (napr. IV. ÚS 115/03, či III. ÚS 60/04). Túto požiadavku zvyrazňuje vo svojej judikatúre aj Európsky súd pre ľudské práva, ktorý v tejto súvislosti najmä uvádza: „Právo na spravodlivý proces zahŕňa aj právo na odôvodnenie súdneho rozhodnutia. Odôvodnenie rozhodnutia však neznamená, že na každý argument sťažovateľa je súd povinný dať podrobnú odpoveď. Splnenie povinnosti odôvodniť rozhodnutie je preto vždy posudzované so zreteľom na konkrétny prípad.“ (napr. Georgiadis c. Grécko z 29. mája 1997, či rozsudok vo veci Ruiz Torija c. Španielsko a Hiro Balani c. Španielsko, oba z 9. decembra 1994, Annuaire, séria A č. 303

A a č. 303 B).

30.4. Pokiaľ dovolateľka v súvislosti s otázkou pripustenia vykonania nezákonne získaného dôkazu, či o zavinení žalobcu na jeho trestnom stíhaní považovala za procesnú vadu v zmysle § 420 písm. f/ CSP nesprávny právny záver súdov nižších inštancií, či nesprávne vykonávanie dokazovania, či obstarávanie skutkových podkladov v procese zisťovania skutkového stavu, dovolací súd uvádza, že nesprávne právne posúdenie veci (nesprávne vyriešenie niektorej právnej otázky súdom) nemožno považovať za vadu zmätočnosti. To isté v zásade platí aj pre námietku o nesprávnom zistení skutkového stavu, či o nesprávnom hodnotení dôkazov. Dokazovanie je časť civilného konania, v rámci ktorej si súd vytvára poznatky potrebné na rozhodnutie vo veci. Právomoc konať o veci, ktorej sa týka žaloba, v sebe obsahuje i právomoc posúdiť to, či a aké dôkazy na zistenie skutkového stavu sú potrebné a akým spôsobom sa zabezpečí dôkaz na jeho vykonanie (I. ÚS 52/03). Súd nie je v civilnom sporovom konaní viazaný návrhmi strán na vykonanie dokazovania a nie je povinný vykonať všetky nimi navrhované dôkazy. Posúdenie návrhu na vykonanie dokazovania a rozhodnutie o tom, ktoré z navrhnutých dôkazov budú v rámci dokazovania vykonané, je vecou súdu, nie procesných strán. Pokiaľ súd v priebehu civilného konania nevykoná všetky navrhované dôkazy alebo vykoná iné dôkazy na zistenie rozhodujúcich skutočností, nemožno to považovať za vadu zmätočnosti (viď R 125/1999). V rozhodovacej praxi najvyššieho súdu sa ustálil názor, podľa ktorého nedostatočné zistenie skutkového stavu, nevykonanie všetkých navrhovaných dôkazov alebo nesprávne vyhodnotenie niektorého dôkazu nie je vadou konania v zmysle § 420 písm. f/ CSP (1 Cdo 41/2017, 2 Cdo 232/2017, 3 Cdo 26/2017, 4 Cdo 56/2017, 5 Cdo 90/2017, 7 Cdo 11/2017, 8 Cdo 187/2017). Súlad tohto právneho názoru s Ústavou Slovenskej republiky posudzoval ústavný súd, nedospel však k záveru o jeho ústavnej neudržateľnosti (II. ÚS 465/2017, III. ÚS 40/2020).

30.5. Keďže uvedená dovolacia námietka sa týkala de facto hodnotenia dôkazov, z hľadiska prípustnosti dovolania podľa ustanovenia § 420 písm. f/ CSP je neakceptovateľná, teda neprípustná. Dovolací súd pripomína, že žalovaná v rámci odvolania pokiaľ tvrdila, že sa žalobca vo vzťahu k vzneseniu obvinenia dostal do tejto situácie svojou vinou a preto sa javí ako nesúladne s dobrými mravmi, aby štát zodpovedal za škodu v súvislosti s trestným stíhaním žalobcu, žalovaná zároveň neuviedla, nekonkretizovala, akým konaním, resp. opomenutím si mal žalobca vznesenie obvinenia privodiť, resp. zaviniť. Z tohto dôvodu, aj v tejto časti odôvodnenie rozsudku odvolacieho súdu nie je možné považovať za nedostačujúce.

Dovolanie podľa § 421 ods. 1 písm. a) a b) CSP.

31. V súvislosti s dovolaním podľa § 421 ods. 1 písm. a) a b) CSP žalovaná videla nesprávne právne posúdenie veci odvolacím súdom v troch ňou formulovaných otázkach: nezákonnosť uznesenia o vznesení obvinenia s ohľadom na osobitné okolnosti veci - zavinenie trestného stíhania, použitie nezákonných dôkazov z trestného konania, test proporcionality a v primeranej nemajetkovej ujme v peniazoch. Najskôr žalovaná kritizovala odvolací súd, že v okolnostiach posudzovanej veci neakceptoval ako dôkaz odposluchy žalobcu, čo podľa jej názoru bolo možné. V súvislosti s otázkou „použitie nezákonných dôkazov z trestného konania a test proporcionality“ došlo podľa jej názoru k nesprávne právnemu posúdeniu, ktorá doteraz nebola odvolacím súdom riešená, čo zakladá dovolací dôvod podľa § 421 ods. 1 písm. b/ CSP. Uvedenú námietku žalovaná uplatnila aj ako vadu zmätočnosti.

32. Aby určitá otázka mohla byť relevantná z hľadiska § 421 ods. 1 písm. b) CSP (aj písm. a)) musí mať zreteľné charakteristické znaky. Predovšetkým musí ísť o otázku právnú (nie skutkovú) hmotnoprávnej alebo procesnoprávnej povahy, ktorú odvolací súd riešil a na jej riešení založil svoje rozhodnutie. Otázka relevantná podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP musí byť procesnou stranou vymedzená v dovolaní jasným, určitým, zrozumiteľným spôsobom, ktorý umožňuje posúdiť prípustnosť (prípadne aj dôvodnosť) dovolania. K spôsobu, ktorým žalovaná v danom prípade odôvodňuje prípustnosť dovolania najvyšší súd uvádza, že rozhodnutiu všeobecného súdu v civilnom konaní spravidla predchádza riešenie celého radu procesnoprávných a hmotnoprávných otázok z rôznym významom pre rozhodnutie. Na podklade ich postupného riešenia civilný súd niektorým otázkam priznáva relevanciu, iné posudzuje ako bezvýznamné pre svoje rozhodnutie. Právna otázka relevantná podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP musí byť preto v dovolaní vymedzená jasným, určitým a

zrozumiteľným spôsobom, ktorý dovolaciemu súdu umožňuje prijať záver o tom, konkrétne o ktorú otázku dovolateľovi ide a či vo vzťahu k nej je daná prípustnosť (aj v prípade prípustnosti aj dôvodnosti) dovolania.

33. Je potrebné si uvedomiť, že dovolanie je mimoriadny opravný prostriedok, nie ďalšie odvolanie (2 Cdo 165/2017, 3 Cdo 14/2017, 4 Cdo 157/2017, 5 Cdo 155/2016, 8 Cdo 67/2017). Dovolací súd nesmie byť vnímaný ako ďalší odvolací súd, resp. súd, ktorý by mohol a mal posúdiť všetko, čím sa zaoberali súdy oboch inštancií; nemôže preto posudzovať všetky otázky, ktoré pred ním riešili tieto súdy (inak by sa stieral rozdiel medzi prvoinštančným, odvolacím a dovolacím konaním. Dovolací súd už opakovane uviedol, že v súvislosti s posudzovaním prípustnosti dovolania nie je oprávnený a ani povinný zakladať svoje úvahy na domnienkach alebo na predpokladoch o tom, ktorú otázku mal dovolateľ na mysli pri svojej argumentácii, či ide o právnu otázku, dosiaľ dovolacím súdom neriešenú (§ 421 ods. 1 písm. b) CSP).

34. Najvyšší súd opakovane zdôrazňuje, že sama polemika dovolateľa s právnymi závermi odvolacieho súdu, prosté spochybňovanie správnosti jeho rozhodnutia alebo len kritika toho ako odvolací súd pristupoval k riešeniu niektorého problému významovo nezodpovedajú kritériu uvedenému v ustanovení § 421 ods. 1 písm. b) CSP (3 Cdo 28/2017, 4 Cdo 95/2017, 7 Cdo 140/2017, 8 Cdo 50/2017, 8 Cdo 78/2017). Odvolací súd, podobne aj súd prvej inštancie založil svoje rozhodnutie na závere, že tým, že došlo k oslobodeniu žalobcu spod obžaloby došlo aj k zbaveniu právoplatnosti uznesenia o vznesení obvinenia, a ako na nezákonné je preto potrebné hľadiť na všetky rozhodnutia vydané v priebehu trestného stíhania.

35. Žalovaná namietala, že v okolnostiach posudzovanej veci odvolací súd neakceptoval ako dôkaz odposluchy žalobcu, čo podľa jej názoru bolo možné. V súvislosti s otázkou použitia nezákonných dôkazov z trestného konania, testu proporcionality došlo podľa jej názoru k nesprávnemu právnemu posúdeniu veci, ktorá doteraz nebola odvolacím súdom riešená, čo zakladá dovolací dôvod podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP. Uvedenú vadu, resp. námietku žalovaná uplatnila zároveň aj ako vadu zmätočnosti. Súd prvej inštancie poukázal v bode 91. odôvodnenia rozsudku, že súd v občianskom súdnom konaní nemá kompetenciu posudzovať zákonnosť odposluchov, ale poskytuje ochranu vo forme primeranej sankcie pri konštatovaní nezákonnosti týchto odposluchov o ktorých rozhodol ústavný súd alebo všeobecný súd v trestnom konaní na základe námietky vznesenej stranami trestného konania, pričom poukázal na rozhodnutie Ústavného súdu SR III. ÚS 180/2010. Ak z titulu nezákonného zrealizovania príkazov na odpočúvanie žalobca tvrdí porušenie osobnostných práv na súkromie, práva na rodinný život v rámci trestného konania ide o ďalšie dôsledky a tie sú spojené s nesprávnym úradným postupom v rámci trestného konania založenom na nezákonnom získavaní dôkazov. V bode 92. zároveň uviedol, že súd tieto skutočnosti zohľadní ak bude preukázané, že došlo k nemajetkovej ujme na právach žalobcu v priamej a príčinnej súvislosti s vykonaným odpočúvaním a záznamom telekomunikačnej prevádzky, ktoré bolo v trestnom konaní vyhodnotené ako nezákonné. Odvolací súd v tejto súvislosti sa vyjadril v bode 23. odôvodnenia rozhodnutia, keď konštatoval, že všeobecné súdy v trestnom konaní konštatovali nezákonnosť odpočúvania žalobcu, ktorý nedovolený zásah do jeho súkromia je rovnako potrebné zohľadniť pri odškodňovaní nemajetkovej ujmy spôsobenej trestným stíhaním, pričom poukázal na rozhodnutie Ústavného súdu SR I. ÚS 360/2018 pričom zdôraznil subsidiaritu zásahu ústavného súdu v prípadoch nezákonných odposluchov, ktorý prichádza do úvahy až v prípade, ak poskytnutie ochrany nebolo možné v konaní pred všeobecnými súdmi. Nezákonnosť získaných dôkazov sa prejavilo jednak v porušení práva žalobcu na spravodlivý súdny proces, výsledkom čoho bolo oslobodenie spod obžaloby a súčasne došlo k nezákonnému zásahu do jeho práva na súkromie pre porušenie princípov legality, legitimity a proporcionality zásahu. Išlo teda o ďalší z aspektov negatívneho zásahu štátu s ktorým sa nezákonné rozhodnutie o vznesení obvinenia spájalo a už len samotná existencia narušenia osobnostnej sféry jedinca štátnou mocou bez splnenia zákonných podmienok odôvodňovala zohľadnenie tejto skutočnosti pri nahradení majetkovej ujmy. Pokiaľ bola konštatovaná nepoužiteľnosť takto získaných dôkazov v trestnom konaní nemožno na ne ako na zákonné, či prípustné dôkazné prostriedky prihliadať v inom konaní pred všeobecným súdom, ako sa toho v odvolaní dovolávala žalovaná. Z obsahu spisu ďalej vyplynulo, že v trestnom spise sa nenachádza žiadne rozhodnutie príslušného súdu na odpočúvanie

telefonických hovorov, ktoré by bolo vydané v súlade so zákonom, v spise sa nachádzajú rozhodnutia Krajského súdu Košice, ktorým bol udelený súhlas na odposluchy telefonických hovorov iných osôb, než ktoré sú obvinené spoločne s poškodeným. Nebolo pochybnosti o tom, že informačno-technické prostriedky na žalobcovi boli vykonané, pričom bolo konštatované, že udelený súhlas na odpočúvanie a zaznamenávanie telekomunikačnej prevádzky bolo nezákonné, nepreskúmateľné lebo neobsahovalo konkrétne dôvody. V rámci trestného konania, keďže vo vzťahu k žalobcovi nebol daný žiadny príkaz na odpočúvanie, súd v rámci dokazovania na uvedené dôkazy a to zvukové záznamy CD a doslovné prepisy tohto zvukového záznamu, takéto dokazovanie nevykonal a v rámci hodnotenia dôkazov ani na ne neprihliadol.

35.1. Odvolací súd explicitne založil svoje rozhodnutie na vyššie uvedenom závere, pričom dovolateľka v dovolaní rozporovala (iba) segment z celkovo zisteného skutkového stavu a hodnotenia dôkazov (odposluchy), ktorý jednak nepredstavoval kruciálny právny záver odvolacieho súdu, na ktorom založil svoje rozhodnutie a jednak žalovaná v podstate namietala správnosť skutkových zistení súdov ako výsledok hodnotenia dôkazov. Inak povedané, v tomto prípade žalovaná namietala, že odvolací súd nevyhodnotil správne vykonané dôkazy. Nesprávne zistenie skutkového stavu ale nezakladá prípustnosť dovolania a nie je ani relevantným dovolacím dôvodom. Dovolací súd nie je oprávnený prehodnocovať skutkové závery odvolacieho súdu, lebo je viazaný skutkovým stavom tak, ako ho zistil odvolací súd (§ 442 CSP). Z týchto dôvodov dospel dovolací súd k záveru, že dovolanie žalovanej v tejto časti nespĺňalo náležitosti vyplývajúce z § 428 CSP, čo zakladá dôvod na jeho odmietnutie podľa ustanovenia § 447 písm. d/ CSP. V neposlednom rade najvyšší súd dodáva, že žalovanou vymedzená otázka „použitie nezákonných dôkazov z trestného konania a test proporcionality“ v kontexte dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. b/ CSP nebola ani vymedzená jasným, určitým a zrozumiteľným spôsobom.

35.2. V ďalšej časti dovolania žalovaná polemizovala s právnymi závermi súdu prvej inštancie a odvolacieho súdu pokiaľ ide o otázku zavinenia si trestného stíhania žalobcu. Najvyšší súd (aj) za pomoci interpretačného pravidla uvedeného v § 124 ods. 1 CSP ustálil, že žalovaná v podstate namietala týmito súdmi použitý výklad zavinenia si trestného stíhania - ako okolnosti vylučujúcej právo osoby na náhradu škody (resp. nemajetkovej ujmy) spôsobenej nezákonným rozhodnutím orgánu štátu, v prípadoch, keď vedené trestné stíhanie proti určitej osobe bolo zastavené, resp. v prípade, keď táto osoba bola oslobodená spod obžaloby. Uvedenú dovoláciu námietku žalovaná opierala o ustanovenie § 421 ods. 1 písm. a) CSP.

36. Podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP dovolanie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu.

37. Pokiaľ dovolateľ vyvodzuje prípustnosť svojho dovolania z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. a/ CSP, rozhodovacia prax odvolacieho súdu sa ustálila na tom, že je procesnou povinnosťou dovolateľa v dovolaní výslovne uviesť právne posúdenie odvolacieho súdu, ktoré považuje za nesprávne, konkretizovať, ako podľa jeho názoru mal odvolací súd konkrétnu právnu otázku správne vyriešiť, a zároveň musí špecifikovať ustálenú rozhodovaciu prax odvolacieho súdu, od ktorej sa mal podľa jeho názoru odvolací súd pri svojom rozhodovaní odkloniť (R 83/2018).

37.1. Pre právnu otázku v zmysle ustanovenia § 421 ods. 1 písm. a/ CSP je charakteristický „odklon“ jej riešenia, ktorý zvolil odvolací súd, od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu. Ide tu teda o situáciu, v ktorej sa už rozhodovanie senátov odvolacieho súdu ustálilo na určitom riešení právnej otázky, odvolací súd sa však svojím rozhodnutím odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu. Aby mala dovolateľom nastolená otázka relevantný význam v zmysle § 421 ods. 1 písm. a/ CSP, musí byť riešená odvolacím súdom a odvolací súd na jej riešení musel založiť svoje rozhodnutie.

37.2. Samo tvrdenie, že odvolací súd sa riešením určitej právnej otázky odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu, ešte nezakladá prípustnosť dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. a/ CSP; relevantným je až zistenie (záver) odvolacieho súdu, že k dovolateľom tvrdenému odklonu skutočne došlo. Dovolací súd preto pristúpil k posúdeniu, či je opodstatnená argumentácia dovolateľky o odklone odvolacieho súdu od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu.

37.3. Tu žalovaná poukázala na rozhodnutie Najvyššieho súdu ČR sp. zn. 1 Cz 6/1990 a aj na

rozhodnutie Najvyššieho súdu SR sp.zn.1 Cdo 64/2008. Z rozhodnutia Najvyššieho súdu Českej republiky sp. zn. 1 Cz 6/1990 vyplýva, že ten proti ktorému bolo trestné stíhanie zastavené a ten ktorý bol zbavený obžaloby má podľa ustanovení § 1 až 4 Zákona č. 58/1969 Zb. zásadne právo na náhradu škody spôsobenej uznesením o vznesení obvinenia. Takéto právo nemá iba ten, kto si vznesenie obvinenia zaviniť sám a kto bol spod obžaloby oslobodený alebo proti nemu bolo trestné stíhanie zastavené len preto, že nie je za spáchaný trestný čin trestne zodpovedný alebo, že mu bola udelená milosť alebo, že trestný čin bol amnestovaný.

37.4. Vo vzťahu k rozhodnutiu NS SR sp. zn. 1 Cdo 64/2008 najvyšší súd udáva, v zásade v tejto veci dovolací súd zrušil rozhodnutie krajského a aj okresného súdu a vrátil im vec na nové prejednanie z dôvodu, že sudy nižších inštancií založili svoje právne závery o nárokoch na náhradu škody na právnom posúdení, ktoré nepovažoval najvyšší súd za správne. V uvedenom prípade odvolací súd a rovnako aj súd prvého stupňa na predmetnú vec aplikovali nesprávny právny predpis a to zákon č. 514/2003 Z. z., ktorý na riešenie právny vzťah účastníkov vôbec nedopadal, nebolo ho možné aplikovať, nakoľko chýbal dôvod okrem vyriešenia tejto otázky potreby aplikácie nebol dôvod, aby robil dovolací súd výklad na vec nevzťahujúci sa na právny predpis a to § 9 ods. 1 Zákona č. 514/2003 Z. z.. Predmetom konania bola náhrada škody podľa zákona č. 58/1969 Zb. Dovolací súd v poslednom odseku na 6. strane tohto uznesenia síce konštatoval, že „...uznesenie o vznesení obvinenia neobsahuje konečný záver o spáchaní trestného činu a vine obvineného. Toto rozhodnutie je vydané na základe dôvodného podozrenia, že obvinený spáchal trestný čin (až na podklade zistených skutočností je dostatočne odôvodnený záver, že trestný čin bol spáchaný určitou osobou). Ak dôjde k oslobodeniu spod obžaloby, nemusí to vždy znamenať, že uznesenie o vznesení obvinenia bolo vydané nesprávne (v rozpore s ustanoveniami Trestného poriadku). Jednotlivé dôvody oslobodenia spod obžaloby nemajú z hľadiska hodnotenia správnosti uznesenia o vznesení obvinenia rovnaký význam“, no nemožno však prehliadnuť jeho ďalšie konštatovanie (predposledný odsek na 7. strane tohto uznesenia), v zmysle ktorého „z hľadiska zodpovednosti štátu za škodu má ten, kto bol oslobodený spod obžaloby, právo na náhradu škody spôsobenej uznesením o vznesení obvinenia; takéto právo by nemal iba vtedy, ak by si vznesenie obvinenia zaviniť sám, bol spod obžaloby oslobodený len preto, že nie je za trestný čin trestne zodpovedný, resp. že mu bola udelená milosť alebo, že trestný čin bol amnestovaný.“

37.5. Dovolací súd uvádza, že podľa jeho názoru nie je možné konštatovať, žeby vo vzťahu k týmto 2 rozhodnutiam existoval odklon od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu v danej v otázke zavinenia si trestného stíhania žalobcom, keď žalovaná ani nekonkretizovala v tejto časti dovolania, akým konaním (nekonaním), príp. opomenutím si žalobca mal vznesenie obvinenia zaviniť a v tomto smere ani o odklone vzhľadom na vyššie uvedené 2 rozhodnutia nie je možné hovoriť, keď ani konkrétnu súvislosť veci s týmito 2 rozhodnutiami nepoukazovala. Len všeobecné závery z nich plynúce nie je možné viazať, že by sa mali vzťahovať aj na danú vec. Z týchto rozhodnutí nie je zrejmé, ani z nich bližšie nevyplyva, čo v podstate by malo byť subsumované pod pojem „zavinenie si trestného stíhania žalobcom“. Dovolací súd teda vyhodnotil, že tento dovolací dôvod je neopodstatnený.

38. Nakoľko však dovolací súd nie je pri posudzovaní prípustnosti dovolania viazaný dovolateľom označeným dôvodom prípustnosti dovolania, rovnako tak dovolací súd pri posudzovaní prípustnosti dovolania nie je viazaný (a zároveň obmedzený) rozhodnutiami najvyššieho súdu, ktoré v dovolaní označil dovolateľ (viď 1 VObd 2/2020 a tiež I. ÚS 51/2020, III. ÚS 76/2021), dovolaciemu súdu sa javí ako potrebné, aby uvedenú dovoláciu námietku preskúmal z hľadiska ust. § 421 ods. 1 písm. b) CSP, ako posúdenie právnej otázky, ktorá doposiaľ nebola dovolacím súdom vyriešená.

38.1. Podstata argumentácie žalovanej vo vzťahu k nezákonnosti uznesenia o vznesení obvinenia a zavinenia trestného stíhania žalobcom je v tom, že už v priebehu konania, vyslovila a poukazovala v súvislosti s uplatneným nárokom na náhradu nemajetkovej ujmy z titulu uznesenia o vznesení obvinenia (za analogického použitia § 5 ods. 2 zákona č. 58/1969 Zb.) na to, že ak existuje konkrétne a preukázané zavinené konanie žalobcu (ako poškodeného), ktorým si vznesenie obvinenia sám zaviniť, teda ktorým sám a vedome vzbudil dôvodné podozrenie, že pácha alebo spáchal trestný čin a ktoré viedlo k vzneseniu obvinenia, právo na náhradu škody nevznikne. Podľa žalovanej uvedená situácia mala nastať aj v posudzovanom prípade. Základ tejto argumentácie je možné vzhliadnuť v už spomínaných rozhodnutiach NS ČR sp. zn. 1 Cz 6/1990 a NS SR sp. zn. 1 Cdo 64/2008. Súd prvej inštancie pri posudzovaní tejto právnej otázky a nadväzne aj odvolací súd vychádzali z rozhodnutí NS SR sp. zn. 1

Cdo 53/1993, 4 MCdo 15/09, 4 Cdo 66/18 a Ústavného súdu SR II. ÚS 25/11, III. ÚS 754/2016.

38.2. Dovolací súd v tomto smere poukazuje na to, že rozhodovacia prax najvyššieho súdu sa však konkrétnejšie nezaoberala právnym posúdením v otázke zavinenia si trestného stíhania s poukazom na vyššie citované ust. zákona č. 58/1969 Zb.

39. Pri hľadaní odpovede na otázku nastolenú žalovanou treba mať na pamäti, že ústavnoprávny základ nároku jednotlivca na náhradu škody v prípade trestného stíhania, ktoré je skončené oslobodením spod obžaloby (či zastavením trestného stíhania), je však potrebné hľadať nielen v čl. 46 ods. 3 ústavy a čl. 36 ods. 3 Listiny, ale vo všeobecnej rovine aj v princípoch materiálneho právneho štátu. Ak má byť štát považovaný za právny štát, musí niesť objektívnu zodpovednosť za konanie svojich orgánov, ktorými zasahujú do základných práv jednotlivca. V takejto situácii nie je rozhodné, ako orgány činné v trestnom konaní vyhodnotili pôvodné podozrenie, ale to, či sa ich podozrenie skutočne v trestnom konaní potvrdilo (napr. rozhodnutia ÚS ČR, sp. zn. II. ÚS 590/08 zo 17.6.2008 a sp. zn. IV. ÚS 642/05 z 28.8.2007). Je iste právom a povinnosťou štátu zabezpečovať ochranu spoločnosti vyšetrovaním podozrení zo spáchania trestnej činnosti a jednotlivec je povinný v určenom rozsahu znášať obmedzenia z toho vyplývajúce, avšak pokiaľ orgány činné v trestnom konaní dospejú k rozhodnutiu, ktoré sa neskôr ukáže ako nezákonné, ide vo vzťahu k takto stíhanej osobe o postup porušujúci jej základné ľudské práva. Ak má byť jednotlivec povinný podrobiť sa úkonom trestného konania, musí v právnom štáte existovať garancia, že v prípade preukázania, že trestnú činnosť nepáchal, dostane sa mu odškodnenia za všetky úkony, ktorým bol zo strany štátu podrobený (ÚS ČR nález sp. zn. I. ÚS 554/04 z 31. marca 2005). Na okraj možno uviesť, že uvedené premisy Ústavného súdu Českej republiky si pri tom plne osvojil aj Ústavný súd Slovenskej republiky, viď napr. nález III. ÚS 754/2016 z 24.11.2017.

40. Pri zohľadnení uvedených východísk dovolací súd uvádza, že pri otázke zavinenia si trestného stíhania by tento pojem mal byť vykladaný reštriktívne, tak aby samotný aspekt zavinenia neznamenal vo svojej podstate popretie práva jednotlivca na náhradu škody, resp. nemajetkovej ujmy za trestné stíhanie, ktoré neskončilo právoplatným trestným odsúdením.

41. Preto podľa najvyššieho súdu preto zavinenie obvineného na začatí trestného stíhania proti nemu (t. j. na vydaní uznesenia o vznesení obvinenia) znamená, že obvinený svojím zavineným úkonom prispel k tomu, že trestné konanie proti nemu bolo či muselo byť začaté, teda, že jeho konanie bolo dôvodom začatia trestného stíhania proti nemu. Príčinnú súvislosť medzi začatím či vedením trestného stíhania a zavinením obvineného je potrebné hľadať nie v jeho konaní, ktorým mal byť podľa orgánov činných v trestnom konaní naplniť skutkovú podstatu trestného činu, pre ktorý bol stíhaný (to znamená, že podmienka, že poškodený si sám zavinil začatie trestného stíhania, nie je naplnená už len samotnou okolnosťou, že sa dopustil skutku, pre ktorý bolo proti nemu začaté trestné stíhanie), ale v jeho inom správaní pred začatím trestného stíhania, príp. v jeho priebehu, predovšetkým v jeho postoji voči orgánom činným v trestnom konaní, teda v tom, či svojím konaním alebo úkonmi procesného charakteru zapríčinil, že trestné konanie muselo byť začaté (alebo muselo byť v ňom ďalej pokračované). Nejde o to, či sa obvinený dopustil, hoc aj zavinenia skutku pre ktorý bol stíhaný a ktorým vyvolal podozrenie, že bol spáchaný trestný čin, ale o to, či svojím iným alebo ďalším konaním ovplyvnil postup orgánov činných v trestnom konaní pred začatím trestného stíhania alebo v jeho priebehu tak, že bez tohto konania by k začatiu (pokračovaniu) trestného stíhania nedošlo, napr. uvádzaním nepravdivých skutočností, či predstieraním, že voči nemu sú dôvody na trestné stíhanie (nepravdivé priznanie), aj keď objektívne neexistovali.

42. Pretože v predmetnom prípade žalovaná na žiadne takéto konanie alebo správanie žalobcu ako obvineného v trestnom konaní nepoukázala a zavinenie trestného stíhania žalobcu vzhľadala len v tom, že sa žalobca mal dopustiť skutku, pre ktorý bolo proti nemu začaté trestné stíhanie, a naopak súdy nižších stupňov pri posúdení otázky zavinenia si trestného stíhania žalobcom postupovali správne a zákonne, v tejto časti bolo dovolanie žalovanej zamietnuté postupom podľa § 448 CSP.

43. Žalovaná v ďalšej časti podaného dovolania podala dovolanie v súvislosti s posúdením otázky primeranosti priznanej náhrady nemajetkovej ujmy podľa zákona, keď podľa žalovanej žalobca v konaní

nepreukázal a ani netvrdil existenciu vážnych následkov, pričom dovolanie podala v tomto smere podľa § 420 písm. f) CSP a § 421 ods. 1 písm. a) CSP. Poukázala na rozhodnutia Najvyššieho súdu SR sp. zn. 2 Cdo 112/2017, 3 Cdo 25/2019, 4 Cdo 171/2005, 6 Cdo 37/2012, 6 MCdo 15/2012, 3 Cdo 17/2017, 3 Cdo 19/2018 a 2 Cdo 30/2019, z ktorých vyplýva, že náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch je možné priznať len v prípade, že žalobca tvrdí a preukáže konkrétne následky odôvodňujúce vznik nemajetkovej ujmy a potrebu priznania náhrady v peniazoch. Teda, že súd nesprávne posúdil, keď na jednej strane dospel k zisteniam, že žalobca v konaní nepreukázal a ani netvrdil existenciu vážnych následkov a zároveň mu ale priznal náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch.

44. Zdôvodnenie priznanej primeranej výšky nemajetkovej ujmy vo vzťahu k žalobcovi je presvedčivo odôvodnené v bode 21., 24. a 25. odôvodnenia rozsudku odvolacieho súdu samozrejme v kontexte odôvodnenia rozhodnutia súdu prvej inštancie, dovolanie v tejto časti vo vzťahu k ust. § 420 písm. f) CSP je neprípustné s poukazom aj na dôvody v bode 31.4. a 31.5. tohto odôvodnenia v zmysle § 447 písm. f) CSP.

45. Dovolateľka videla odklon pri riešení uvedenej otázky (§ 421 ods. 1 písm. a) CSP) od viacerých rozhodnutí dovolacieho súdu.

46. Dovolateľka videla odklon odvolacieho súdu od rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 2 Cdo 112/2017, ktorým bolo zrušené napadnuté odvolacie rozhodnutie pre vadu zmätočnosti - nepreskúmateľnosti, keď sa súde opomenuli vysporiadať s judikatúrou pre stranu sporu priaznivú, z čoho je podľa názoru dovolacieho súdu zrejmé, že predmetná argumentácia žalovanej v tomto smere nerieši otázku neprimeranosti náhrady nemajetkovej ujmy. Najvyšší súd v ďalšom žalovanej označenom rozhodnutí z 30. septembra 2013 sp. zn. 6 MCdo 15/2012 dospel k záveru, podľa ktorého určenie výšky primeranej náhrady nemajetkovej ujmy nie je záležitosťou voľnej úvahy, ktorá by nepodliehala žiadnemu hodnoteniu; jej základom je zistenie skutkových okolností, ktoré súdu umožnia úvahu na určitom kvalitatívnom posúdení základných súvislostí. Treba, aby súde v súvislosti s tým vzali do úvahy aj iné hmotnoprávne predpisy upravujúce odškodnenie, napr. zákon č. 215/2006 Z.z. v zmysle ktorého v prípade, že trestným činom bola spôsobená smrť, má poškodený nárok na vyplatenie odškodnenia v sume 50 - násobku minimálnej mzdy; pri trestnom čine znásilnenia, sexuálneho násillia alebo sexuálneho zneužívania za spôsobenú morálnu škodu stanovuje limit odškodnenia vo výške 10 - násobku minimálnej mzdy. Súd sa musí zaoberať napr. aj otázkami, v čom je nemajetková ujma žalobcu v jeho spoločenskom, pracovnom, rodinnom živote spôsobená nezákonným rozhodnutím väčšia v porovnaní so smrteľným následkom trestného činu, resp. s morálnou škodou spôsobenou trestným činom znásilnenia, sexuálneho násillia alebo sexuálneho zneužívania. Aj z uvedeného rozhodnutia vyplýva, že v tomto nebol vyslovený záväzný právny názor a preto nedošlo k odklonu v zmysle uvedenej dovolacej vady v § 421 ods. 1 písm. a) CSP.

47. V rozhodnutí z 31. júla 2012 sp. zn. 6 Cdo 37/2012 dovolací súd dospel k záveru, že súd je povinný vo svojom rozhodnutí zdôvodniť a vyrovnáť sa s relevantnými argumentmi účastníka o neprimeranosti odškodnenia aj s prihliadnutím na rozsah odškodnenia v iných, obdobných veciach; v tomto rozhodnutí dovolací súd poukázal na nález ústavného súdu zo 6. decembra 2006 sp. zn. III. ÚS 147/06 a tiež na rozsudok ESLP zo 17. júla 2012 (v prípade Winkler proti Slovenskej republike). Predmetným zrušujúcim rozhodnutím ale nebol vyslovený záväzný právny názor, pretože v ňom došlo k zrušeniu rozhodnutia odvolacieho súdu pre jeho nepreskúmateľnosť, a teda je zrejmé, že sa v uvedenom konaní neriešila otázka primeranosti náhrady nemajetkovej ujmy.

48. Rozhodnutie z 13. júla 2017 sp. zn. 3 Cdo 17/2017 celkom zjavne nesúvisí s predmetnou právnou otázkou, pretože rieši problematiku neplatnosti skončenia pracovného pomeru.

49. Odklon v posúdení primeranosti priznanej náhrady nemajetkovej ujmy videla dovolateľka aj od rozhodnutia najvyššieho súdu z 24. júla 2018 sp. zn. 3 Cdo 19/2018, z ktorého vyplývalo, že priznaná náhrada nemajetkovej ujmy nemá byť vyššia ako náhrada za ujmu, ktorú utrpeli obeť trestných činov, čo predstavuje 50-násobok minimálnej mzdy v Slovenskej republike. Podľa názoru dovolacieho súdu

teraz posudzované nezákonné rozhodnutia, za ktoré zodpovedá štát sa udiali ešte v roku 2004, za účinnosti zákona č. 58/1969 Zb., ktorý žiadne obmedzenia náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch nepoznal (viď nález ústavného súdu III. ÚS 754/2016). Tento zákon neupravoval náhradu (a teda ani jej výšku) nemajetkovej ujmy spôsobenej nezákonným rozhodnutím štátu. K záveru o možnosti priznať túto náhradu v zmysle zákona č. 58/1969 Zb. dospela prax všeobecných súdov Slovenskej republiky až v súvislosti s právnymi názormi najvyššieho súdu obsiahnutými v judikáte R 13/2009.

50. V rozhodnutí z 27. apríla 2006 sp. zn. 4 Cdo 171/2005 najvyšší súd v podstate konštatoval, i keď je výška zadost'učinenia v peniazoch predmetom úvahy súdu, jeho úvaha sa musí opierať o celkom konkrétne a preskúmateľné hľadiská. Uplatnenie voľnej úvahy sa tak nesmie stať nepreskúmateľnou ľubovôľou súdu, vymykajúcej sa akejkolvek kontrole. Nemožno priznávať neprimerané či dokonca tak premrštené sumy, ktoré by vo svojich dôsledkoch viedli k bezdôvodnému obohateniu sa a ktoré napríklad pri porovnaní odškodnenia zásahu do práva na ochranu osobnosti s odškodňovaním zásahov do iných základných práv zaručených Ústavou Slovenskej republiky mohli niektoré ujmy na iných základných právach (napr. ujmy na zdraví či dokonca živote) bagatelizovať. Priznaná náhrada nemajetkovej ujmy vo veci sa vzťahovala nielen na väzbu ale aj na samotné trestné stíhanie a nezákonné odposluchy v trestnom konaní. To znamená, že primeranosť jej výšky je potrebné posudzovať nielen s ohľadom na to, že ňou bola odškodnená väzba ale aj vedenie trestného stíhania žalobcu a uskutočnené nezákonné odposluchy v trestnom konaní. Zatiaľ čo vo vzťahu k náhrade nemajetkovej ujmy za väzbu súdna prax vytvorila postupne stabilizujúce sa kritériá určenia jej výšky (povaha trestnej veci, dĺžka a časové okolnosti väzby, preukázaný dopad väzby do osobnostnej sféry poškodeného a širšie okolnosti za ktorých k vzniku nemajetkovej ujmy došlo, korigovanie všeobecnými princípmi spravodlivosti), vo vzťahu k rozhodovaniu o výške náhrady nemajetkovej ujmy za trestné stíhanie a nezákonné odposluchy pokiaľ sa udiali za účinnosti zákona č. 58/1969, takéto kritériá stabilizované súdnou praxou v rozhodnom čase neboli.

51. Z rozhodnutia Najvyššieho súdu sp. zn. 3 Cdo 25/2019 vyplynulo, že v posudzovanom prípade pri riešení predmetnej otázky, t. j. pokiaľ odvolací súd pri úvahách o určení primeranej výšky náhrady nemajetkovej ujmy neprihliadol na závery najvyššieho súdu o potrebe určiť primeranú výšku náhrady spôsobenej v nezákonnom rozhodnutí po náležitom zohľadnení iných právnych predpisov slovenského právneho poriadku upravujúcich odškodnenie, zároveň túto neposúdil aj v kontexte s rozhodnutiami ESĽP a ústavného súdu, odklonil sa od ustálenej praxe dovolacieho súdu a rozhodol nesprávne. Od tohto rozhodnutia sa odvolací súd neodchýlil, keďže poukazoval v otázke primeraného finančného zadost'učinenia nemajetkovej ujmy aj na iné právne predpisy, pokiaľ sa týka námietok judikatúry ESĽP, resp. ústavného súdu v tomto smere dovolateľka tieto skutočnosti nenamietala. Rovnako vo vzťahu k uzneseniu Najvyššieho súdu SR sp. zn. 2 Cdo 30/2019 zo dňa 30. septembra 2019 najvyšší súd uvádza, že dovolací súd zrušil napadnutý rozsudok krajského súdu z dôvodu nepresvedčivosti, nepreskúmateľnosti z toho dôvodu, že nespĺňal kritériá pre riadne odôvodnenie rozhodnutí v zmysle zákonnej úpravy.

52. Dovolací súd zároveň poukazuje na nález Ústavného súdu SR z 24. januára 2017 III. ÚS 754/2016 (z tohto vychádzal aj súd prvej inštancie a napokon aj súd odvolací), kde bolo konštatované, že samotná právna úprava zákona č. 58/1969 Zb. výslovne nestanovuje kritériá na určenie výšky priznanej náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch. V súčasnosti tieto kritériá napríklad (nie taxatívne) určuje § 17 ods. 3 zákona č. 514/2003 Z.z. (ktorý sa stal súčasťou právneho poriadku 1. januára 2009). Podľa dnes účinného znenia tohto ustanovenia sa výška nemajetkovej ujmy v peniazoch určuje s prihliadnutím na osobu poškodeného, jeho doterajší život a prostredie, v ktorom žije a pracuje; závažnosť vzniknutej ujmy a na okolnosti, za ktorých k nej došlo; závažnosť následkov, ktoré vznikli poškodenému v súkromnom živote a závažnosť následkov, ktoré vznikli poškodenému v spoločenskom uplatnení. S účinnosťou od 1. januára 2013 bolo zákonom č. 412/2012 Z.z., ktorým sa mení zákon č. 514/2003 Z.z., doplnené ustanovenie § 17 ods. 4 limitujúce hornú hranicu výšky náhrady nemajetkovej ujmy, podľa ktorého výška náhrady nemajetkovej ujmy nemôže byť vyššia ako výška náhrady poskytovaná osobám poškodeným násilnými trestnými činmi podľa osobitného predpisu, ktorým je zákon č. 215/2006 Z.z. o odškodňovaní osôb poškodených násilnými trestnými činmi v znení neskorších predpisov. Vzhľadom na

to, že kritériá ustanovené v § 17 ods. 3 zákone č. 514/2003 Z.z. a že limitáciu výšky náhrady nemajetkovej ujmy nemožno aplikovať na prípady, keď (nezákonné) uznesenie o začatí trestného stíhania bolo vydané pred dňom nadobudnutia ich účinnosti (t. j. vo vzťahu k § 17 ods. 3 pred 1. januárom 2009 a vo vzťahu k § 17 ods. 4 pred 1. januárom 2013), všeobecné súdy týmto viazané neboli, a preto bolo vecou všeobecných súdov, aby z právneho poriadku vymedzili kritériá, podľa ktorých posúdia výšku náhrady nemajetkovej ujmy na základe výsledkov vykonaného dokazovania.

53. Priznaná náhrada nemajetkovej ujmy vo veci sa vzťahovala nielen na väzbu, ale aj na samotné trestné stíhanie. To znamená, že primeranosť jej výšky je potrebné posudzovať nielen s ohľadom na to, že ňou bola odškodnená väzba, ale aj vedenie trestného stíhania žalobcu. Zatiaľ čo vo vzťahu k náhrade nemajetkovej ujmy za väzbu súdna prax vytvorila postupne stabilizujúce sa kritériá určenia jej výšky (povaha trestnej veci, dĺžka a časové okolnosti väzby, preukázaný dopad väzby do osobnostnej sféry poškodeného a širšie okolnosti, za ktorých k vzniku nemajetkovej ujmy došlo, korigované všeobecnými princípmi spravodlivosti), vo vzťahu k rozhodovaniu o výške náhrady nemajetkovej ujmy za trestné stíhanie (pokiaľ bolo začaté za účinnosti zákona č. 58/1969 Zb.) takéto kritériá stabilizované súdnou praxou neboli.

54. Podľa názoru ústavného súdu v týchto prípadoch je potrebné zohľadniť medzi takýmito kritériami jednak povahu trestnej veci, dĺžku trestného stíhania a predovšetkým dopady trestného stíhania do osobnostnej sféry poškodeného osoby (následky v osobnostnej sfére poškodeného), ako aj okolnosti, za ktorých k nemajetkovej ujme došlo. Za pomoci týchto kritérií ustálená výška náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch musí však súčasne najmä zodpovedať všeobecne zdieľanej predstave spravodlivosti a slušnosti (obdobne rozsudok veľkého senátu Najvyššieho súdu Českej republiky sp. zn. 30 Cdo 2813/2011 z 27. júna 2012). Inak povedané, určenie výšky nemajetkovej ujmy má byť vzhľadom na okolnosti konkrétneho prípadu v súlade s požiadavkou spravodlivosti (najvyšší súd rozsudok sp. zn. 7 Cdo 145/2011 z 12. decembra 2012).

55. Ústavný súd bol toho názoru, že stanoviť presnou sumou výšku náhrady nemajetkovej ujmy za deň či mesiac trvania väzby alebo vedenia trestného stíhania vopred pre všetky prípady nie je možné, pretože primeranosť výšky náhrady nemajetkovej ujmy musí zohľadňovať vždy osobitné okolnosti prípadu, ktorých rozmanitosť nemožno vopred postihnúť. Rovnako tak nie je možné ani mechanicky prevziať závery rozhodovacej praxe súdov iných štátov či Európskeho súdu pre ľudské práva, a to najmä s ohľadom na odlišnosť životnej úrovne v jednotlivých štátoch, ktorá rovnako tak musí byť zohľadnená, pokiaľ priznaná výška náhrady nemajetkovej ujmy má zodpovedať predstavám spravodlivosti a slušnosti v danom čase a na danom mieste.

56. Dovolací súd v zmysle uvedeného preto považuje za potrebné poznamenať, že aj keď nárok žalobcu na odškodnenie v prejednávanej veci vznikol na základe zákona č. 58/1969 Zb., v zmysle judikatúry najvyššieho súdu mu ako poškodenému patrí nielen nárok na náhradu materiálnej škody podľa tohto zákona, ale aj nárok na náhradu nemajetkovej ujmy v zmysle čl. 5 ods. 1 a 5 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (R 13/2009). Dohovor výšku tejto náhrady nelimituje maximálnou prípustnou hornou hranicou, ale jej konkrétne vyjadrenie (určenie) ponecháva na úvahe súdu tak, aby spĺňala svoje predpokladané funkcie. Táto úvaha však nemôže byť svojvoľná, ale musí vychádzať z predvídateľných kritérií a tiež musí zohľadňovať iné právne predpisy upravujúce obdobnú problematiku a relevantné súdne rozhodnutia, aby odškodnenia za iné, vážnejšie ujmy za zásahy do iných základných práv a slobôd neboli v porovnaní s ňou bagatelizované (por. sp. zn. 4 Cdo 80/2019).

57. Pri rozhodovaní o výške náhrady nemajetkovej ujmy odvolací súd preto v zmysle uvedeného správne analogicky aplikoval kritériá, ktoré ustanovenie § 13 Občianskeho zákonníka stanovuje pre odškodňovanie nemajetkovej ujmy za neoprávnený zásah do osobnostných práv, a to pri absencii konkrétnej právnej úpravy týchto kritérií v zákone č. 58/1969 Zb. Použitie týchto kritérií je v súlade so závermi vyplývajúcimi z nálezu ústavného súdu, v ktorom konštatoval, že je vecou všeobecných súdov, aby z právneho poriadku vyvodili kritériá pre posúdenie výšky náhrady nemajetkovej ujmy.

58. Skutočnosť, že žalovaná sa s vyčíslením primeranej výšky náhrady odvolacím súdom nestotožňuje a

považuje ju za nadhodnotenú, sama osebe nemôže byť spôsobilá založiť prípustnosť jej dovolania v zmysle § 421 ods. 1 písm. a/ CSP, ak odvolací súd pri jej zisťovaní vychádzal z uvedených kritérií, zadaných ustálenou rozhodovacou praxou dovolacieho súdu. Sama polemika dovolateľky s právnymi závermi odvolacieho súdu, prosté spochybňovanie správnosti jeho rozhodnutia alebo len kritika toho, ako odvolací súd pristupoval k riešeniu právnej otázky, významovo nezodpovedajú kritériu uvedenému v § 421 ods. 1 písm. a/ CSP. Uvedená dovolacia námietka preto nemôže byť relevantná pre prípustnosť dovolania v zmysle tohto ustanovenia.

59. Vzhľadom na uvedené skutočnosti dovolanie žalovanej podľa § 448 CSP zamietol, vo zvyšnej časti odmietol, tak ako je to uvedené v jednotlivých častiach odôvodnenia, ktoré sa venujú jednotlivým dôvodom dovolania a to postupom podľa § 447 písm. c), d) a f) CSP.

60. Žalobca bol v dovolacom konaní v plnom rozsahu úspešný (§ 255 ods. 1 CSP) a vznikol mu nárok na náhradu trov dovolacieho konania, o ktorom dovolací súd rozhodol podľa ustanovení § 453 ods. 1 a § 262 ods. 1 CSP.

61. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.